

Tiskovina ■ Postnina plačana pri pošti 64290 Trzic

1

P. n.
Koroška osrednja knjižnica
"dr. France Sušnik"
Na gradu 1
2390-Ravne na Koroškem - SLO

SLOVENSKI VESTNIK, Tarviserstr. 16, A-9020 Celovec

Celovec • četrtek • 18. april 2002

štev. 16 (3165) • letnik 57 • cena 0,73 evra

SLOVENSKI
VESTNIK10. Kulturni teden koroških Slovencev
od 22. do 28. aprila 2002**Ponedeljek, 22. april, 18.00**
Neue Burg – *Slavnostna otvoritev*: deželni glavar dr. Jörg Haider; »Vokalensemble« Velikovec, Vokalna skupina »Lipa«; Glasbena šola Velikovec, Slovenska glasbena šola**Torek, 23. april 2002, 18.00**
Okrajno glavarstvo Velikovec – *Razstava*: »Podjunska noša«; Tamburaška skupina »Tamika«**Torek, 23. april 2002, 20.00**
Galerija Magnet – *Literarno branje*: Andrej Kokot & Martin Kuchling; Karpf & Polainer**Sreda, 24. april 2002, 10.00**
Srednja dvorana – Neue Burg – Igralska skupina Bilčovs »Vaje v slogu«**Sreda, 24. april 2002, 20.00**
Srednja dvorana – Neue Burg *Multivizija in razstava*: »Slišati sliko - videti glasbo«**Četrtek, 25. april 2002, 9.00**
Informacijski dopoldan na ZG/ZRG in na TAK v Velikovecu: »Priče časa pripovedujejo«, do 13.15**Četrtek, 25. april 2002, 20.00**
Neue Burg – Mešani pevski zbor »Danica«; Mešani pevski zbor Grebinj; Vokalna skupina »Vox«; Učiteljski kvintet ZG Velikovec; »Jauntaler Streiche«**Petek, 26. april 2002, 18.00**
Celovec galerie.kärnten, Arnulfplatz 1 – *Vernisaža*: Franz Wiegeler. *Slavnost* – 10. Kulturni teden koroških Slovencev - v dvorani zrcal: *Glasbena šola***Nedelja, 28. april 2002, 14.00**
Neue Burg – Revija otroških in mladinskih zborov
Prost vstop!

MESTNO GLEDALIŠČE

Shakespeareov
Othello v Celovcu

Na povabilo Mestnega gledališča iz Celovca bo v **torek, 7. maja**, gostovala pri nas ljubljanska Drama oz. Slovensko narodno gledališče z eno najbolj znanih Shakespeareovih tragedij, z »Othellom«. Predstavo s slovenskim vrhunskim gledališkim ansamblom je režiral Eduard Miler, za nov prevod pa je poskrbel eden najbolj znanih sodobnih slovenskih pesnikov Milan Jesih.

Ta »tragedija ljubosumja in izdanega zaupanja« se ukvarja z manipulacijo, z zlom, ki prevzame človeka, da postane zločinec, s sovraštvom, ki šele kasneje, ko je slednje že razplamtelo, išče in najde razloge za hudobna dejanja. Othello, po značaju dobričina, pravi, da je svet dober in ljudje plemeniti, pa vendar postane prav on žrtev tega hudobnega sveta ...

Othella igra v ljubljanski uprizoritvi Jernej Šugman, Desdemona je Polona Juh, posebej zla, Jago, pa je Aleš Valič.

V Sloveniji je predstava požela odlične kritike in zato ne zamudimo priložnosti, da si jo ogledamo. Vstopnice si lahko tudi rezervirate pri gledališki blagajni po telefonu 0463 / 54064.

Popis prebivalstva: manj
jih navaja slovenščino

V torek je Statistika Avstrija objavila rezultate ljudskega štetja iz leta 2001. 12586 ali 2,4% koroškega prebivalstva je navedlo slovenščino kot občevalni jezik. Leta 1991 je število znašalo 13962 ali 2,6%, leta 1981 14204 ali 2,7% in leta 1971 17011 ali 3,3%. Statistika Avstrija je izračunala, da je v področju, ki so ga upoštevali (ki pa ni identičen z veljavnostnim območjem dvojezičnega šolstva) 58 občin, od katerih ima 46 občin pod 10 odstotkov, 6 občin med 10 in 25 odstotki ter 6 občin nad 25 odstotkov deleža slovenščine kot občevalnega jezika.

V teh 58 občinah je 873 krajev, od katerih ima 497 krajev pod 10-odstotni delež, 103 kraji so z deležem med 10 in 25 odstotki, 94 krajev ima 25-odstotni delež slovenščine kot občevalni jezik. 179 krajev niso upoštevali, ker je število prebivalstva pod 30 in jih zaradi varnosti podatkov niso objavili.

V absolutnih številkah to pomeni, da se je število tistih s slovenščino kot uradnim jezikom znižalo za 1376 oseb ob tem, da se je tudi število celot-

nega koroškega prebivalstva (z avstrijskim državljanstvom) znižalo s 530.726 leta 1991 na 528.915 leta 2001, torej za 1811 oseb.

Na prvi pogled je torej jasno, da trend upadanja slovenskega občevalnega jezika ni ustavljen. Seveda imamo še druge podat-

ke, ki govorijo nekaj drugega. Leta 1999 je bila opravljena reprezentativna raziskava javnega mnenja, ki je ugotovila, da skoraj 60.000 Korošcev v starosti nad 15 let tudi zna v tej ali drugi obliki slovensko, in sicer ena tretjina dobro, ena tretjina zadovoljivo in ena tretjina slabo.

Nabito polna dvorana Doma glasbe v Celovcu in vrhunska izvedba simfonije žalostink simfonikov RTV Slovenija s sopranistko Ireno Vremšak-Baar ter odlična izpoved govornikov so dostojno zaznamovali 60-letnico pregnanstva in upora koroških Slovencev

Stran 4/5

Vaš partner za transport + turizem
SIENČNIK
A-9141 DOBRLA VASVas vabi
na izlete
ali potovanja:**12. 5. 2002**
za materinski dan
Ptujska gora –
kosilo in pijača
cena na osebo 26 €**13. 5. 2002**
Praga – Dresden – Leipzig
cena na osebo 435 €**21. 5. 2002**
Normandija
cena na osebo 799 €Informacije – prijave –
detaljniri programi
Sienčnik, Dobrla vas,
tel. 04236/2010-12

PREBLISK

■ Lepa, hvalevredna je postala tradicija koroške deželne vlade oziroma njenega biroja za slovensko narodno skupnost, da prireja vsako leto teden koroških Slovencev. Bi človek rekel, da jih tam na Arnulfplatzu malce peče vest, ker večinski narod tako srčno malo pozna svojega sodeželana. Vsekakor, lepa in pravilna je ta prireditev, saj nedvomno izvira iz dobrega hotenja.

Malce pa me je zvililo, ko sem (resda ne prvič) brala, da bo teden otvoril sam deželni glavar. Kaj bo le povedal lepega? Morda pa ne bo lepo, kar bo povedal? Bo solil pamet? Bo govoril spet enkrat tako, kakor mu narekujejo trenutne okoliščine, danes tako, jutri

drugače? Pred Slovenci bolj »odprto«, pred kahadjevci spet brezupno večnovčerajsnje?

Moj problem je, da mu ne verjamem nič, čeprav se morda tudi kdaj zgodi, da misli resno. Še tako spravljljive besede so zasenčila rohnenja, ko je

Žive naj vsi narodi

zagotavljal, da »pod njim« ne bo nobenih dvojezičnih tabel, na primer. Vsako najmanjše upanje podrejo akcije po dvojezičnih šolah, kako naj bi »omejili« priliv šolarjev, ki se učijo slovensko itd.

Nič ne pomaga, deželni glavar je, torej tudi gostitelj. Upam le, da se ne bo spet poskušal v slovenščini!

S. W.

LOVSKI
PEVSKI
ZBOR

ŽELEZNA KAPLA

vabi na

lovski ples

v soboto,
20. aprila 2002,
ob 20.30v hotel Obir
v Železni KapliZa ples igra
sektet Sedenšek

Prisrčno vabljeni!

SPD
»Dobrač«
vabi na

koncert

v soboto,
20. aprila 2002,
ob 19.30v gostilno Pranger
v Zmotičah

Nastopajo:

- Oktet Suha
- Tamburaški ansambel Tamika in
- dvojezični otroški zbor Didldumdaj

Prisrčno vabljeni!

OBČNI ZBOR MEMORIAL
KÄRNTEN-KOROŠKA

Spomin na pregon koroških Slovencev

Memorial Kärnten-Koroška, platforma proti oživiljanju fašizma, rasizma in antisemitizma, je v četrtek, 11. aprila 2002 v celovški Musilovi hiši imel svoj občni zbor.

Predsednik Memoriala prof. Vinzenz Jobst je v delovnem poročilu, tudi glede na uradni odnos deželne politike do dvojezičnosti in do slovenskih krajevnih imen, naglasil, da je dvojezičnost neodtujljiv element delovanja in poslovanja društva. Glavna točka zdajšnjega delovnega načrta MKK je nedvomno obnova in razširitev spomenika žrtvam za svobodo Avstrije na pokopališču v Trnji vasi/Annabichl. Spomenik je delo akademskega kiparja Valentina Omana, zato se bo spomenik obnovil seveda v sodelovanju in dogovoru z njim. Oman že pripravlja načrt za obnovo.

Imenski seznam žrtev

Spomenik naj bi obogatili z digitalnim imenikom vseh koroških žrtev, ki jih ima na vesti nacionalni socializem. Z imenskim registrom žrtev se znanstveno ukvarja Helge Stromberger, ki je projekt tudi predstavil. Zaobjete naj bojo osebe, ki so bile umorjene v okviru nacističnega evtanazijskega programa, kot partizani in siceršnji uporniki, kot prisilni delavci in ki so umrle v kacetih. Imena vseh še niso znana. Raziskava naj bi trajala dve do tri leta, podporo pa naj bi nudili arhivi in znanstvene ustanove.

Po besedah predsednika Jobsta je dežela pripravljena, da pri pristojnem notranjem ministru zaprosi za sredstva za obnovo Omanovega spomenika. Lanska spominska svečanost za državni praznik 26. 10. 2001 pri spomeniku, ki sta jo sooblikovala moški pevski zbor SPD »Bilka« in pa kvartet godal celovškega konzervatorija, je bila zelo odmevna.

Deportacije in pregoni

Občni zbor MKK je časovno sovpadel s 60-letnico pregona koroških Slovencev. Zato so se prireditelji odločili, da deportacijski politiki nacionalsocialistov namenijo širšo pozornost. To tematično zgodovinsko poglavje je v predavanju »Deportacije in preseljevanja med 2. svetovno vojno« osvetlil univerzitetni profesor Karl Stuhlperfarer.

Svoj cilj, prevzeti oblast nad Evropo in morda celo nad svetom, so nacisti hoteli doseči na podlagi rasistično-nacistične družbe. Njena glavna značilnost je bilo na eni strani izrivljanje in uničevanje neljubih

skupin, na drugi pa podpora širših množic nemškega naroda, ki so se ogrevale za ideologijo »volksrauma«, s tem pa za vojno in vojsko.

Pri iskanju zaveznikov so nacisti kmalu spoznali, da z Angleži ne bo nič. Zato jim je bila tem bolj dobrodošla tudi ideološko ustrezna španovija z Italijo. Za ta pakt je Hitler žrtvoval Južne Tirolce in pozneje Nemce v Kanalski dolini, ter Nemce iz Kočevja (Kočevarje), ki so l. 1941 prišli pod italijansko nadoblast.

»Heim ins Reich«

Te in druge nemške manjšine v zasedeni Evropi, znane pod skupnim terminom »folksdojčarji«, so bile seveda dobrodošla personalna rezerva za nemški vojaški stroj ter za nemško gospodarstvo oz. industrijo. Nacisti so jih preseljevali pod geslom »Heim ins Reich«, pri čemer je večina teh manjšin navdušeno sodelovala. Zanje je bilo v rajhu treba narediti prostor: Zato so nacisti segli po metodi pregona avtohtonega nenemškega in rasno nevrednega prebivalstva. Najprej so prišli na vrsto Judje in Poljaki. Na njihove domove so naselili Nemce iz Dobrudže in drugih okupiranih vzhodnoevropskih predelov.

Deportacije nenemškega prebivalstva in preseljevanja folksdojčarjev je potekalo po načrtih, ki jih je izdelal SS s Heinrichom Himmlerjem na čelu. V ta namen so ustanovili banko »Deutsche Treuhand AG«, ki je urejala gmotne plati deportacij kot prodajo zasežene lastnine deportirancev in odškodnine folksdojčarjem za njihove posesti. Za organizacijsko plat deportacij in preseljevanja je bila pristojna VoMi (Volksdeutsche Mittelstelle).

»Deutscher Kulturboden«

Pregon koroških Slovencev je bil sestavni del širokega deportacijskega načrta nacistov. V Celovcu in Gradcu so obširni štabi bili zadolženi samo za pripravo in izvedbo pregona koroških, gorenjskih in spodnještajerskih Slovencev in za naselitev oz. preselitev Južnih Tirolcev, Kočevarjev in Kanalcev na njihova posestva oz. v rajh. In rajh je obsegal Koroško ter tudi okupirano spodnjo Štajersko do Save. Južne Tirolce naj bi naselili na spodnjem Štajerskem, odkoder so masovno pregnali slovensko prebivalstvo. To nasilje so utemeljevali z ideološkimi prijemi v smislu »Blut und Boden«. Koroška, Štajerska in Gorenjska, ki formalno ni bila priključena k rajhu, so postale »uralter deutscher Kulturboden«. To tezo so pripravili znani avstrijski znanstveniki, med njimi tudi Martin Wutte, oče asimilacijske ideologije »vindišarjev« in na Koroškem še zmeraj zelo spoštovan.

Politično in upravno sta bila za pregon odgovorna gauleiterja Koroške in Štajerske, Rainer in Uiberroither. Njuna naloga je bilo ponemčenje dežele. Slovensko prebivalstvo je okusilo

vso trdoto rasistično in ideološko motiviranega terorja. Pregon oz. deportacija ter razlašanje so bili sestavni del politike strahovlade nad slovenskim prebivalstvom.

Pregon in profit

Pregon in deportacije so bili za Nemce zelo dobičkanosni posel. Samo do oktobra 1942 je Deutsche Treuhandgesellschaft iz preseljevanja zaslužila četrtilijona rajhsmark.

Slovensko prebivalstvo naj bi bilo pregnano na vzhod, med drugim v okolico Lublina, kjer je koroški vojni zločinec, esesovec Odilo Globocnik (osebni prijatelj Heinricha Himmlerja) v okviru akcije »Reinhard« že pripravljaj taborišča za pregnane Slovence. Šteti do deset in biti suženjsko pokoren nemškemu nadčloveku je bila usoda, ki naj bi doletela Slovence. Da se to ni zgodilo, je zasluaga svetovne protifašistične alianse, katere pomemben sestavni del so bili tudi slovenski partizani in OF.

V razpravi je bilo povedano, da je treba biti buden zaradi neonacističnih in rasističnih pojavov v družbi. To velja tudi za (še zmeraj živo) grozno misel o etnično čisti nemški Koroški.

Franc Wakounig

KOMENTAR

■ Predčasna objava rezultatov iz popisa prebivalstva glede občevalnega jezika na Koroškem je pokazala v glavnem to, kar smo pričakovali in kar spremljamo že vsa leta po vojni, pa tudi pred njo.

Že zdaj je jasno, da obstaja velik razkorak med podatki iz povpraševanj javnega mnenja in med rezultati popisa, ta razkorak pa dokazuje, da je ljudsko štetje še vedno podvrženo vplivom politične agitacije, da namreč gre pri ljudskem štetju za ugotavljanje narodne pripadnosti, češar se nekateri bojijo, nekateri pa tudi ne želijo ugotavljanja narodne pripadnosti.

Kakorkoli že, rezultati ljudskega štetja 2001 ponovno potrjujejo, da nekaj v tej deželi ni v redu. Če namreč upoštevamo, da je Avstrija že nekaj let članica EU, ki forsira dvojezičnost ter učenje jezikov sosedov, potem je rezultat ljudskega štetja iz leta 2001 tudi koroška klofuta procesu evropske integracije. Če nadalje upoštevamo, da je Avstrija ratificirala okvirno konvenci-

jo za zaščito narodnih manjšin, ki državam nalaga, da ne asimilirajo narodnih manjšin, potem je rezultat tudi izraz avstrijske manjšinske politike, ki očitno tega procesa ni zastavila.

Navsezadnje pa je rezultat

Popis prebivalstva 2001

ljudskega štetja 2001 tudi izziv za slovenske strukture in vse tiste v deželi, ki se prizadevajo za moderno obliko sožitja v smislu dvo- in večjezičnosti v širši regiji, da se modernizirajo in najdejo sodobne pristope pri osveščanju ljudi in odpravljanju predsodkov do slovenskega jezika.

Vsekakor pa rezultati dopuščajo le eno konsekvenco: manjšinsko-varstveni ukrepi avstrijske države očitno ne zadostujejo, te bo treba še poglobiti in izgraditi. Zato bo treba odločitev ustavnega sodišča v zadevi dvojezičnih topografskih napisov dosledno uveljaviti. Na tem bomo lahko merili verodostojnost avstrijske pravne države in tudi avstrijske manjšinske zaščite.

Marjan Sturm

MINISTER POTOČNIK NA KOROŠKEM

Slovenija verjetno že leta 2004 v EU

Razvoj in potek pridruževalnega procesa Slovenije k EU, razni interreg in phare projekti med Koroško in Slovenijo, skupne organizacijske oblike v alpsko-jadranskem postoru in varnostna vprašanja v zvezi s slovensko-hrvaško nuklearko v Krškem, so bile točke pogovora med koroškim deželnim glavarjem Haiderjem in slovenskim ministrom za evropske zadeve Janezom Potočnikom minuli ponedeljek, 15. aprila 2002 v Celovcu.

Deželni glavar se je zelo pohvalno izrazil nad pridruževalnim procesom Slovenije k EU in ugotovil, da problemskih točk v zvezi z nuklearkami v Krškem in Temelinu ni mogoče primerjati. Slovenija je odprta vprašanja že rešila. Zato avstrijski ali koroški veto proti njenemu pridruževanju ni smisel.

Koroška stran je pred obiskom naznajala, da bo odločno tematizirala vprašanje avnojskih

sklepov in vračanja imovine. Slovenska stran je praviloma ugotovila, da se to vprašanje že rešuje na državni ravni med Ljubljano in Dunajem in da nima kaj iskati na nižjih pogajalskih ravneh. Pri tem je tudi ostalo.

Tudi manjšinsko vprašanje je bilo tokrat obrobne značaja, kajti težišča pogovora so bili skupni interreg in phare projekti med Koroško in Slovenijo. Tu gre za sedem projektov v okviru eujevskih programov interreg in phare. Projekte kot »Umetniška vas Košuta«, »Kulturni prostor Karavanke«, »Izobraževanje – svetovanje, srečevanje«, »Fertacolorum«, »Priprava in razvoj večjezičnih korespondenčnih vsebin in gospodarskih fraz za prostor Alpe-Jadran«, »Kugyjev razred« in Kultura brez meja (Kulturni dom Pliberk) so vložile ali slovenske koroške ustanove ali pa uradna mesta z dvojezičnega ozemlja.

Potočnik in Haider sta projekte potrdila, ker so v korist obeh strani, ne glede na etnično pripadnost nositelja in prebivalstva. Nadaljni skupni projekti med Koroško in Slovenijo zadevajo čiščenje odpadnih voda, skupno kolesarsko pot ob Dravi, igrišča za golf in podobno.

V zvezi z nuklearko Krško je Potočnik pomiril avstrijsko stran in poudaril, da je Slovenija uvedla vse zmenjene varnostne naprave in da gre sedaj le še za stalni monitoring jedrske elektrarne. Zdaj bo treba rešiti tudi vprašanje vključevanja Hrvaške v seizmične meritve.

Kot zelo realističen termin pristopa Slovenije k EU je Potočnik navedel leto 2004. Povedal pa je, da sta prav veliki tempo, s katerim se Slovenija usklaja z EU, in njena razvitost, precejšen problem za ostale kandidatke. Obenem pa pa je treba upoštevati tudi proračunsko plat pridruževanja in podpor za področja kulise cilj 1.

Šengenski sporazum bo Slovenija podpisala leto ali dve po pristopu k EU, član monetarne unije pa bo mogla postati šele dve leti po pristopu. Takšni so pač predpisi. Seveda pa je vse odvisno od konvergenčnih kriterijev.

Minister Janez Potočnik je obiskal tudi Višjo šolo za gospodarske poklice v Šentpetru pri Šentjakobu. Tam se je na daljšem pogovoru sestal s predsednikoma obeh slovenskih osrednjih organizacij, z Marjanom Sturmom in Bernardom Sadovnikom. Franc Wakounig

Za drugačno Koroško

Pred časom smo pisali o akciji, ki jo sprožil založnik Lojze Wieser; podpisna akcija naj združi ljudi, ki »dobro mislijo«, ki želijo v skupni domovini ceniti in uživati skupno kulturno bogastvo, da lahko vsi spoštujejo svoje poreklo, da lahko vsi brez težav uporabljajo svoj jezik in jezik sosedov, da se nehamo preštevati in da iščemo svojo prihodnost v prihodnosti, pravi Lojze Wieser.

Današnji številki Slovenskega vestnika je priložen letak, na katerega se lahko podpisate in postanete član velike skupine ljudi, ki se zavzemajo za sožitje in pozitivne življenjske vrednote. Listo lahko pozovete tudi svoje sorodnike in znanke, da se podpisajo – odpošljite na naslov, ki je na njej, lahko pa tudi na naslov našega časopisa. V tem primeru bomo listo posredovali naprej.

UMRL JE JANEZ WUTTE-LUC

Bil je pokončen, neustrašen in odločen

V torek, 16. aprila popoldne, se je na pokopališču v Šentprimožu ogromna množica poslovila od pokojnega partizana, občinskega politika in velikega narodnjaka Janeza Wutteja-Luca, po domače Uranka na Veselah. Pokojni je umrl v četrtek, 11. aprila 2002, po težki bolezni v 84. letu starosti.

Opoldne je bila v Kulturnem domu »Danica« žalna seja, na katero so vabili Zveza slovenskih organizacij, Zveza koroških partizanov in domače Slovensko prosvetno društvo »Danica«. Seje so se med drugim udeležili zastopniki slovenskih političnih, gospodarskih, komunalnopolitičnih in kulturnih ustanov, Zveza borcev NOB Slovenije, zastopnik mladinske brigade, ki je pomagala graditi kulturni dom, ter župana in občinski zastopniki občin Škocjan in Vojnik pri Celju.

Predsednik Zveze koroških partizanov Peter Kuhar je dejal, da je pokojni Janez Wutte-Luc svojo zavest in pokončnost prinesel od doma, saj je Urankova družina bila trdna in zavedna slovenska kmetija, ki je bila zmeraj vključena v narodno in kulturno življenje koroških Slovencev. Krivice, ki so jih po plebiscitu 1920 morali prestajati koroški Slovenci, so Janeza Wutteja-Luca prekalile, naredile so ga močnega, ponosnega in pripravljenega za boj za svoje in narodove pravice. Kmalu po anšlusu leta 1938 je moral obleči nemško unifomo, ki jo je slekel leta 1944, ko se je pridružil partizanom. Za ta korak se je odločil zaradi nasilja, ki ga je nacizem izvajal po Evropi in pa nad koroškimi Slovenci, kot je bil to izgon slovenskih duhovnikov leta 1941, pregon slovenskih družin leta 1942, obglavljenje kapelških in selskih rodoljubov, prepoved slovenščine in zaplemba slovenske zadruge ter društvene imovine.

Luc je kot partizan šel na Svinško planino. Tu, pod najtršimi pogoji, je kot preudaren, neustrašen in tovariški borec in poveljnik pokazal svoje človeške in vojaške vrline, da so ga vsi spoštovali.

Po vojni se je vključil v narodnopolitično delo koroških Slovencev. Leta 1947 je končno uspelo ustanoviti Zvezo koroških partizanov, zaradi česar so Luc in njegovi tovariši morali prestati medijske gonje, preganjanje angleških oblasti, oz. so morali celo v zapor in svoj ugled ter partizansko čast braniti pred sodišči.

Leta 1980 je Janez Wutte-Luc prevzel Zvezo koroških partizanov in ji vtisnil pečat strokovne organizacije. Obnovil je Peršmanovo domačijo in uredil v njej Muzej antifašističnega odpora, navezal je stike z avstrijskimi borčevskimi organizacijami in pristojnim ministrom za socialne zadeve in skrbel je za tesne stike z borčevskimi organizacijami v Sloveniji. Za svoj doprinos k osvoboditvi izpod nacističnega jarma je prejel visoka odlikovanja Jugoslavije, Slovenije in Avstrije.

Peter Kuhar se je Janezu Wutteju-Lucu zahvalil za njegov doprinos v antifašističnem boju, za vse, kar je prestal in

Množica prijateljev in antifašistov se je poslovila od svojega vzornika Janeza Wutteja-Luca

storil za Zvezo koroških partizanov. »Ostal nam bo zgled pokončnega, prijateljskega in pogumnega partizana in borca za pravice koroških Slovencev.«
Tone Poljšak, predstavnik Zveze borcev NOB Slovenije, je dejal, da je bil Janez Wutte-Luc osebnost, vzor plemenitega človeka, odličen organizator, pozoren sogovornik in sposoben analitik razvoja. Kot takšen je vodil Zvezo koroških partizanov.

V imenu SPD »Danica« se je od pokojnega poslovil podpredsednik Stanko Wakounig. Kot takratni predsednik »Danice« je spremljal načrtovanje in gradnjo otroškega vrtca ter Kulturnega doma. Obakrat je bil Ja-

nez Wutte-Luc gonilna sila in organizator gradnje. Izrabil je vse svoje zveze v Sloveniji in Avstriji, kot predsednik gradbenega odbora je zastavil svoje energije, da je končno zrasel kulturni dom. V tem domu bo živel spomin nanj naprej.

Pokojni Janez Wutte-Luc je bil devet let slovenski občinski odbornik v občini Škocjan. V imenu samostojnega slovenskega volilnega gibanja in v imenu EL se je od njega poslovil prof. Jože Wakounig.

Predsednik NSKS Bernard Sadovnik je naglasil, da sta doba nacizma in upor proti njemu zaznamovala življenje Janeza Wutteja-Luca. Koroški Slovenci se moramo zavedati pomena

partizanskega upora, saj je bistveno prispeval k nastanku Avstrijske državne pogodbe in členu 7. Janez Wutte-Luc se je zavzemal za enotnost in pluralizem med koroškimi Slovenci in za njihov vsesplošni razvoj. Sadovnik je obljubil, da koroški Slovenci ne bomo sprejemali kompromisov, ki bi razvrenotili vsebino državne pogodbe, najmanj pa še zaradi denarja.

Jože Partl se je Janezu Wutteju-Lucu zahvalil za osebno prijateljstvo in za večletno plodno in prijateljsko sodelovanje med Zvezo koroških partizanov in Zvezo slovenskih izseljencev in poudaril: »Z Janezom Wuttejem-Lucom sva vselej zastopala mnenje, da so par-

† Janez Wutte-Luc

tizani v gozdovih in pregnanci v taboriščih bili borci za naše pravice«.

Prisrčno je bilo od bivšega predsednika Zveze koroških partizanov slovo župana iz Vojnika ter Jurija Bojanovića, preživelega borca Domnove čete. Župan je dejal, da je Janez Wutte-Luc s svojo preudarnostjo pomagal, da so se stvari razvijale v pravo smer.

Ob odprtem grobu se je v imenu občine Škocjan od pokojnega poslovil župan Albert Holzer. Naglasil je, da je bil Janez Wutte-Luc skoraj deset slovenski občinski odbornik in član predstojništva in da je na področju infrastrukture ter turizma zapustil trajne sledove. Predvsem pa se je zavzemal za obstoj in krepitev slovenske kulture, o čemer prav posebej priča Kulturni dom »Danica«.

Franc Starc se je od Janeza Wutteja-Luca poslovil v imenu Gopodarske liste in posojilnice Škocjan. Zahvalil se mu je za vse, kar je storil v prid slovenske narodne skupnosti, predvsem pa za gradnjo otroškega vrtca in kulturnega doma v Šentprimožu »Bil si velik narodnjak in borec ter zagovornik sožitja in medsebojnega spoštovanja,« je dejal.

Predsednik ZSO Marjan Sturm se je Janezu Wutteju-Lucu zahvalil za njegovo dolgoletno in odgovorno delovanje v odborih Zveze slovenskih organizacij. Bil je zavezan načelom sožitja in enakopravnosti. Pokojni je kot mlad vojak hitro spoznal zločinski značaj nacističnega režima. Zato je vstopil v partizane in svoje prispeval k osvoboditvi Avstrije in k členu 7 ADP. Po letu 1945 je spet stal na braniku slovenskih pravic. Pokojni je bil pionir samostojnega političnega gibanja, spoštoval je politični pluralizem med koroškimi Slovenci. Janez Wutte-Luc je bil neustrašen partizan in borec ter aktivist za pravice svoje narodne skupnosti, poln energije in optimizma. Peršmanov dom in pa Kulturni dom »Danica« bosta trajno spominjala nanj.

V nemščini je predsednik ZSO spomnil predvsem na uporniško in antifašistično dejavnost Janeza Wutteja-Luca.

Pogrebne obrede in mašo zadušnico je opravil domači župnik. V cerkvi je pel domači cerkveni zbor »Danica« se je od Janeza Wutteja-Luca poslovil tako na žalni seji kot tudi ob odprtem grobu, kjer je pel tudi moški pevski zbor »Vinko Poljanec«.

Franc Wakounig

Sporočamo žalostno vest,
da je v četrtek, 11. aprila 2002,
v 84. letu starosti umrl

JANEZ WUTTE-LUC

bivši predsednik in častni predsednik Zveze koroških partizanov
in prijatelj protifašističnega odpora, dolgoletni odbornik
Zveze slovenskih organizacij in Slovenskega prosvetnega
društva »Danica« v Šentprimožu ter nosilec visokih avstrijskih,
slovenskih in jugoslovanskih odlikovanj

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV
IN PRIJATELJEV PROTIFAŠISTIČNEGA ODPORA
ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO »DANICA«
V ŠENTPRIMOŽU

60-LETNICA PREGONA IN UPORA KOROŠKIH SLOVENCEV

Manifestacija dostojnega spomina in življenjske volje

Prišli ste s spomini ...

Svečanost se je začela z mašo v nabito polni stolnici, ki jo je ob asistenci tridesetih slovenskih duhovnikov bral škof Alojzij Schwarz. Ob oltarju so z njim somaševali ravnatelj Dušnopastirskega urada Jože Marketz in sinovi treh izseljenskih družin: pliberški mestni župnik Ivan Olip, škocjanski župnik Mirko Izop in globaški župnik Peter Sticker. Na koru je pel radiški cerkveni zbor pod vodstvom Nužeja Lampichlerja.

Škof je na začetku zaželel, da bi skupno našli mir. »Sem v stolnico ste s seboj prinesli spomine na 14. in 15. april 1942,« je dejal in poudaril, da je njegova molitev namenjena vsem, ki so bili med vojno pregnani ali kako drugače postali žrtve nasilja. Izrazil je upanje, da bi navzoči bili odprti drug do drugega in tako oblikovali prihodnost. Izseljencem se je zahvalil, da so tudi v tujini ohranili svojo vero in zaupanje v Boga, ki je »šel z vami v noč, ko ste morali zapustiti domovino«.

Poudaril je, kako važno je, da znamo drug drugemu prisluhniti. »Naša kultura ima težave z Bogom in s trpljenjem drugih. Družba, ki pozabi na trpljenje drugih, prej ali slej zaide v vrtinec nesolidarnosti,« je pripomnil. Pridigo je škof zaključil z besedami, da je iz pregnanskih družin veliko duhovnikov in redovnic. Prav pregnanci so za spravo in odpuščanje storili več kot je bilo pričakovati. Za to se jim je iskreno zahvalil.

Slovensko berilo je bral pregnanec Jože Urank, Kavh iz Vincelne vasi pri Galiciji, priprošnje pa Štikrovi iz Šentpetra, Franc Černut iz Loč in Ana Gasser iz Bilčovsa. Prosili so, da se podobni časi nasilja ne bi nikoli ponovili, obenem pa so se zahvalili tudi vsem tistim, ki so s svojim uporom proti nasilju pripomogli, da je napočil dan svobode. Po maši je škof blagoslovil spominsko ploščo za koroške pričevalce vere v 20. stoletju. Med njimi je večina koroških Slovencev.

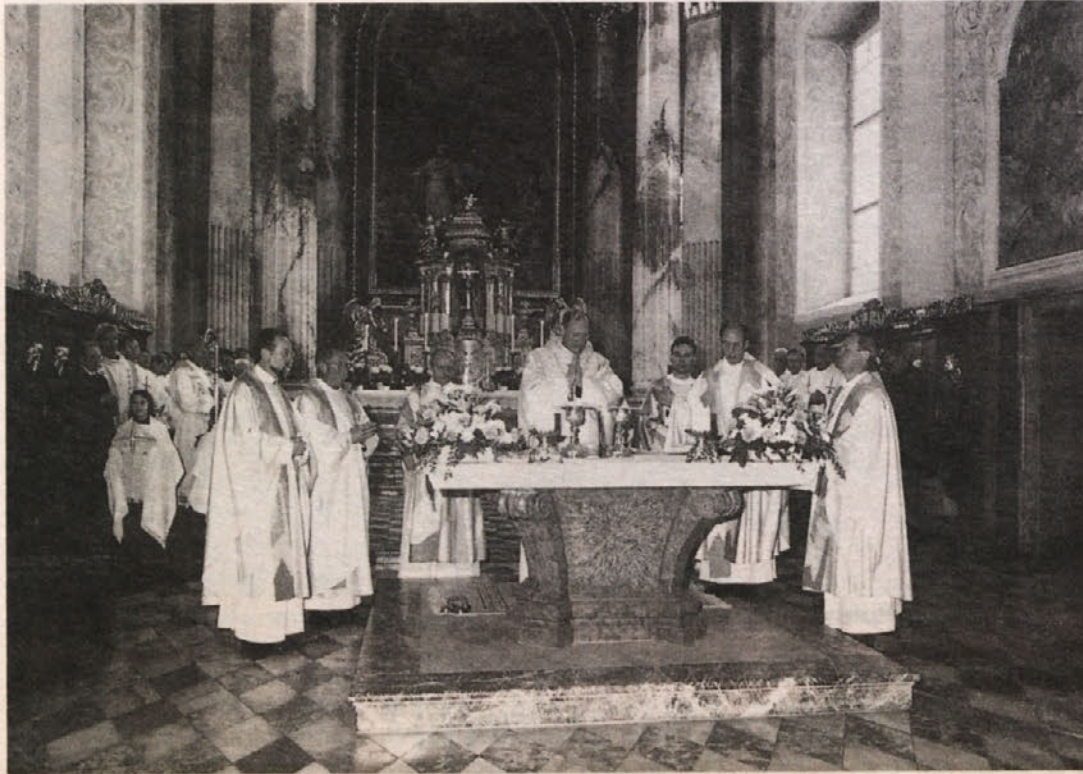
Maša je izvenela z mogočnim ljudskim petjem.

Pesem pregnanca

Dolga vrsta otrok, mladine, ženske in moških v najboljših letih in ostarelih se je potem vila do Doma glasbe, kjer je bila osrednja spominska svečanost. Tega dne velika dvorana vseh niti ni mogla sprejeti vase. Mnogi so posedli kar po tleh in po stopnicah, ker je zmanjkalo sedežev. Nihče se zategadelj ni pritoževal, vladalo je zares počutje vzajemnosti in bližine.

S pesmijo pregnanca in pesnika Andreja Kokota je Mira Grötschnig-Einspieler, ki je čudovito povezovala in vodila skozi spored, začela spominsko sveča-

Spominska svečanost za 60-letnico pregona in upora koroških Slovencev minulo nedeljo, 14. aprila 2002, v Celovcu bo vsem udeležencem in organizatorjem ostala v živem in ponosnem spominu. Mnogi bivši pregnanci in njihovi potomci so po svečanosti dejali, da so si nabrali novih moči za izzive časa in potreba, da so dobili tisto zadoščenje, ki jim ga je od vrnitve iz taborišč koroška družba odrekala in ga jim še danes odreka, ker so Slovenci. Nedeljska proslava je mnogim utrdila in vrnila samozavest in ponos.

Ob spominski maši krškega škofa Aloisa Schwarza so somaševali slovenski duhovniki

nost. Nad odrom je bilo njeno geslo: »V spominu naj korenini naša zavest – za danes, za jutri ...«

V imenu prirediteljev svečanosti, to so bili Zveza slovenskih izseljencev, Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza ter Dušnopastirski urad, je kot prvi spregovoril predsednik ZSI Jože Partl.

Poklon Janezu Wutteju-Lucu

Spomin na ta dan ne velja le pregnancem, ampak vsem tistim, ki so bili obglavljeni, so trpeli v kacetih, bili pobiti kot talci in Peršmanovim. Predvsem pa velja partizanom, ki so se borili za svobodo, je dejal Partl. Dvorano je pozval, da se je v minuti molka poklonila spominu Janeza Wutteja Luca, velikega partizana in borca za svobodo, ki je v četrtek poprej umrl v 84. letu starosti.

To, kar so za kačetnike imena koncentracijskih taborišč, je poudaril Partl, so za slovenske pregnance imena taborišč Hesselberg, Eichstätt, Frauenaurach in druga, »kjer smo živeli človeka nedostojno življenje.« Pregnanci so bili na vseh področjih zasluženi, stalno so jim grozili s pobjemom.

Vpletenost v zločin pregona

»Najhujše pa je bilo, da nas Koroška po vojni ni hotela sprejeti,« je poudaril. Novi oblastniki so menili, da mora obveljati rezultat, »ki ga je v narodnostnem vprašanju dosegel nacizem.« Ostal je grenak priokus, da Slovincem še vedno odrekajo domovinsko pravico. In prav na Koroškem si najbolj prizadevajo, da bi pisali zgodovino drugače oz. prikrojeno »koroškemu mišljenju«. Partizanski boj in žrtve nacizma bi najraje zamočali, vojni zločin

je le to, kar je bilo v škodo Nemcev. Partl je omenil vpletenost koroških domovinskih organizacij v pregon Slovencev in poudaril, da ne gre, da bi zdaj »te organizacije, ki so pripravljale naš izgon, imele ključno besedo pri dodeljevanju naših pravic.« Tragedija Nemcev v Sloveniji in nekaterih Korošcev je tesno povezana z nacističnim škornjem, ki je hotel uničiti celoten slovenski narod.

»Saj nismo kupljivi«

Partl je izrazil globoko prepričanje, da je tudi v tem delu Evrope mogoče prijateljstvo med narodi. A pot do tja pelje preko Koroške in osnovnih pravic koroškim Slovincem. Poudaril je, da je Avstrija zdaj bolj pripravljena poravnati škodo, nastalo zaradi pregona. A z denarjem ni mogoče popraviti škode na našem narodnem tele-

su, ki veliko bolj boli kot gmotna škoda.

Ostro pa je Partl zavrnil predlog, da bi pravice, zamenjane v členu 7 Avstrijske državne pogodbe, zamenjali za denarno podporo. Ogorčeno je izjavil, da je to nevzdržno in poniževalno. »Saj nismo koruptni,« je pribil in zahteval, da je treba spoštovati evropski pravni red in končati napade na pravno državo.

Na koncu je Partl zaželel Sloveniji pokončno hojo v Evropo in pripomnil, da je »pot resnice edina prava pot nas vseh, ki živimo v tem delu Evrope.«

Etnocidno dejanje

V imenu Društva izgnancev Slovenije, s katerim je Zveza slovenskih izseljencev pobratena, je spregovorila njegova predsednica Ivica Žnidaršič. Izgon Slovencev je bil etnocidno in tudi genocidno dejanje zoper človečnost in mednarodno humanitarno pravo, je poudarila.

Slavnostni govornik je bil Peter Schieder, predsednik parlamentarne skupščine Sveta Evrope. Rane, ki jih je zapustilo nacistično nasilje, v Evropi še zmeraj skelijo. Protinasilje in upor sta bila logični posledici nacističnega terorja in nasilja, je poudaril ugledni gost in zahteval, da se Evropa bolj kot doslej in skrbno sooča s polpreteklo zgodovino, in da tudi mladina spozna in zve za vzroke in posledice.

Pregon in upor

Schieder je kritiziral, da avstrijska družba zelo malo ve o pregonu koroških Slovencev. In prav nasilni pregon koroških Slovencev je bil pomemben dejavnik organiziranega oboroženega upora proti Hitlerjevi Nemčiji. Upor je organizirala slovenska Osvobo-

Maša ob letošnji obletnici je mnogim pomenila popravo izpred 56 let

Spominske maše so se udeležili številni slovenski verniki

Obiskovalci spominke slovesnosti so na prireditev prihajali v kolonah

Pred celovško stolnico so se zgnili številni izseljenci in njihovi svojci

Sinfoniki RTV Slovenija z dirigentom Antonom Nanutom in sopranistko Ireno Vremšak-Baar

Vrsta častnih gostov (vendar ne iz Koroške) je počastila slovesnost

Krški škof dr. Alois Schwarz v pogovoru s svojima sobratoma

dilna fronta, podpirale pa so ga široke množice slovenskega in deli nemško govorečega prebivalstva.

Vzroki in posledice

Schieder je ponovil, da je bil oboroženi upor na Koroškem pomemben doprinos k osvoboditvi Avstrije. Nanj so se sklicevali avstrijski politiki pri pogajanjih za državno pogodbo. Člen 7 Avstrijske državne pogodbe je neločljivo povezan s slovenskim uporom, ki je bil

pomemben za dosego državne pogodbe. »Kdor danes napada člen 7 in njegove vsebine, ta napada tudi del identitete demokratične avstrijske republike,« je ob bučnem aplavzu priabil visoki gost. Hkrati je dejal, da je treba obsoditi vse vojne zločine, od katerekoli strani, a treba je razločevati med vzroki in posledicami. Schieder je pozdravil skorajšnji pristop Slovenije k EU in svoj govor zaključil s Prešernovo »Zdravico« (v obeh jezikih) in s pri-

pombo, da ta spominška proslava ne služi obračunavanju, ampak da bi dobili zosten pogled za prihodnost demokratične, solidarne in združene Evrope. Za Evropo, kjer ni mesta za razizem, nacionalizem, netoleranco in sovraštvo do manjšin.

Simfonija žalostink

Glasbeni del proslave so oblikovali Sinfoniki RTV Slovenija pod vodstvom Antona Nanuta in sopranistka Irena Vremšak-Baar. Izvajali so Simfonijo

žalostink poljskega skladatelja H. M. Goreckega, ki je bil sam interniran v kacetu in je to hudo preizkušnjo obdelal v svojih skladbah. Nedvomno zelo težka glasba je prevzela občinstvo, saj so tudi slovenski koroški pregnanci morali skozi pekel nacističnega nasilja.

Spominke proslave so se udeležili številni častni gostje. Poleg že omenjenega Petra Schiederja so bili to še škof Alojzij Schwarz, slovenski veleposlanik na Dunaju Ivo Vajgl,

državni sekretar Franc Žnidaršič, gen. konzul v Celovcu Jure Žmauc, predsednica Zveze izgnancev Slovenije Ivica Žnidaršič, socialdemokratska poslanka Muttonen, zvezna svetnica Melitta Trunk, Tone Poljšak, zastopnik Zveze borcev NOB Slovenije, in predstavniki slovenskih političnih, kulturnih, gospodarskih in cerkvenih ustanov. Maše v stolnici se je udeležila deželnozborska poslanka Elisabeth Scheucher.

Franc Wakounig

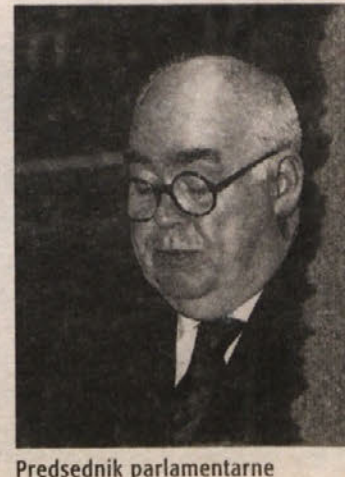
Zvezna svetnica Melitta Trunk (druga z desne)

Predsednik ZSI Jože Partl

Predsednica DIS Ivica Žnidaršič

Predsednik parlamentarne skupščine SV Peter Schieder

SCIENCEWEEK @ AUSTRIA 2002

Zabavna pot skozi znanost ... od 7. do 16. junija 2002

Program 3. Avstrijskega tedna znanosti »ScienceWeek @ Austria« je bogat. Prireditve se bodo udeležili projekti iz Avstrije, Poljske, Slovenije, Italije, Švice, Portugalske, Nemčije, Velike Britanije, Škotske in Švedske idr.

V okviru Avstrijskega tedna znanosti »ScienceWeek @ Austria 2002« se bo po vseh avstrijskih zveznih deželah zvrstilo nekaj več kot 900 prireditev. Organizator prireditev je dunajsko podjetje PHAROS International (dipl. inž. Peter Rebernik – www.scienceweek.at). Prireditve naj bi znanost posredovale najširšemu občinstvu na preprost in razumljiv način. Sodelujejo šole, visoke strokovne šole, univerze, znanstvenoraziskovalne ustanove, muzeji, podjetja, avstrijska vojaščina idr. Na Koroškem program koordinira celovška univerza. Akcijo, ki je namenjena promociji znanosti v javnosti, podpirajo Zvezno ministrstvo za izobraževanje, znanost in kulturo, Zvezno ministrstvo za promet, inovacijo in tehnologijo, sklad »Forschung Austria« ORF idr. Koroški je ostalo zvesto podjetje Economic Team GmbH iz Windhagena v Nemčiji, ki tudi tokrat sponzorira koroške spletne strani

www.scienceweek-kaernten.at. Lastnik podjetja podpira tudi projekte o koroških slovenskih narečjih na Koroškem na celovški slavistiki.

Na dvojezičnem Koroškem bo v času od 7. do 16. junija 2002 pribl. 50 prireditev, ki jih pripravljajo organizatorji iz Avstrije, Slovenije in Italije. Največji dvojezični prireditveni niz ScienceWeek @ Austria bo 7. junija 2002 v pliberškem Kulturdomu. V središču pozornosti so: zdravo življenje in biološko vrtnarjenje, srečanje z umetniki in starimi ljudmi, »storije« izpod Pece, cerkve v dekaniji Pliberk, gradbeništvo idr.

11. junija 2002 bo v Centru k & k v Šentjanžu sledil »Alpsko-jadranski teden znanosti«, kjer se bodo srečali znanstveniki in mladina iz Avstrije, Slovenije in Italije. Program je posvečen čezmejnemu znanstvenemu sodelovanju, zgodovini, jeziku, družboslovju, etnologiji, kulturi, turizmu, rekreaciji, kulinariki idr.

V Slovenjem Plajberku in Podnu so 12. junija 2002 v središču pozornosti cvetlice, živali in nedotaknjena narava. Vsebinsko se projekti ukvarjajo s floro in favno iz južne, srednje in zgornje Koroške.

14. junija 2002 se bo ljudska šola v Globasnici posvetila umetnosti v šoli, zgodovini domače občine in občinam v soseščini. Podjanski prireditveni niz ScienceWeek @ Austria se bo končal 16. junija 2002 v Galeriji Falke, kjer se bodo otroci libuške ljudske šole srečali z umetniki.

Projekti celovške univerze in visoke tehnične šole Technikum Kärnten nudijo 7., 8., 12. in 13. junija 2002 pestre vsebine. Udeležene so številne znanstvene stroke: kulturna zgodovina, kulturologija, družboslovje, jezikoslovje in literarna veđa, informatika, medicinska informacijska tehnika, high-tech idr. V času Avstrijskega tedna znanosti bo odprl svoja vrata tudi Koroški deželni muzej, kjer bo na ogled 2000 let kulturne zgodovine.

Najobširnejši koroški program s pribl. 25 prireditvami bo potekal 13. in 14. junija 2002 v beljaškem Tehnološkem parku. Tematsko bo prireditve posvečena visoki tehnologiji high-tech. Projekte pripravljajo šole, visoke tehnične šole, številna podjetja, avstrijska vojaščina idr. Podjetji Economic Team GmbH in Infineon Technologies Villach AG mdr. omogočata avstrijskim narečjem pot v živo na internet.

Prireditve ScienceWeek @ Austria bodo še v beljaški kongresni hiši, Althofnu, Možberku in Vetrinju.

H. L.

ČEZMEJNI PROJEKT PHARE

KKZ sodeluje z občino Bovec

Univ. prof. Peter Fister

Že drugo leto Krščanska kulturna zveza uspešno sodeluje z občino Bovec v okviru projekta PHARE, ki ga razpisuje Ministrstvo za gospodarstvo in ga finančno podpira Evropska unija. Namen programa je po-

speševati regionalni razvoj in nuditi finančno pomoč razvojnim dejavnostim ter povezoivanju ljudi na lokalni in čezmejni ravni. Delež Krščanske kulturne zveze pri projektu je posredovanje skupin v Bovec, Tolmin in v Trento ter sooblikovanje programa.

Trenutno je v Kulturnem domu v Bovcu na ogled razstava »Ta hiša je moja, pa vendar moja ni ... Arhitektura Zilje, Roža in Podjune«. Razstavo je v Bovcu predstavil avtor univ. prof. Peter Fister.

V tem letu so v Bovcu in v Trenti gostovali: lutkovna skupina KPD Šmihel, otroška gledališka skupina KPD Planina, mladinska gledališka skupina

SPD Bilka Bilčovs in gledališka skupina KPD Planina Sele.

Načrtovana gostovanja aprila, maja in junija: 27. aprila v Bovcu in v Trenti gostuje lutkovna skupina »Navihanci« s predstavo »Sinjemodri Peter«

Predstavitel glasbene delavnice Dobrla vas, Mladinska gledališka skupina Radiše, Gledališka skupina Radiše, Glasbena šola.

8. Festival otroške in mladinske knjige

Kako bi otroke in mladino spodbudili, da bi brali več slovenskih knjig? Da bi na splošno radi prebirali knjige. Kako starše prepričati o pomenu branja?

Prav zaradi takih in drugih vprašanj je ob Andersenovem dnevu nastal festival otroške in mladinske knjige, ki ga vsako leto organizirajo Deželni šolski svet, založbi Drava in Mohorjeva, ORF-slovenski sporedi, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza.

Prodajna knjižna polica otroških in mladinskih knjig, didaktično in pedagoško pripravljen otroški program ter avtor(ica) otroške literature so del festivala. Že četrto leto Niko Kupper uspešno pripravlja koncept festivala, ki vsako leto potuje v druge šole. Letos je festival otroške in mladinske knjige bil v ljudskih šolah v Podgorjah, Šentlenartu pri sedmih studencih in v Škofičah.

Veronika Kušej

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu vabi na ogled gledališke predstave

PIKA

v sredo, 15. maja, ob 17. uri v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani

PIKA (Astrid Lindgren-Andrej Rozman Doukštumf) v režiji Vita Tauferja je gledališka uspešnica s številnimi nagradami, ki je na sporedu že peto leto. Namenjena je otrokom vseh starosti, privlačna pa je tudi za odrasle.

Slovenska prosvetna zveza organizira vožnjo z avtobusi na ogled predstave v Ljubljano in priporoča staršem, uč-

teljem, vzgojiteljem in drugim ljubiteljem gledališča, da izkoristijo to priložnost.

Številne kritike dajejo predstavi izredno pozitivno oceno, med drugim tudi v Radiu Slovenija: »Predstava Pika je fenomenalen odrski dogodek, v katerem se prizori kot v risanki ali burleski vrstijo drug za drugim, eden bolj smešen od drugega, eden bolj zabaven od drugega«.

Prijave in podrobne informacije:

Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Tarviser Str. 16, tel: 0463/514300-22; email: spz@slo.at

Uro in kraje odhoda z avtobusi bomo sporočili pravočasno.

UNIKUM

Nežen pozdrav normalnosti

Akcija s slovenskimi strešicami na s, c in z je očitno navdušila mnoge, saj jih vidimo praktično na vsakem koraku. Le en primer: Samo nemški

krajevni napis za vas Ždovlje pri Glinjah je te dni dobil rahel navdih dvojezičnosti. Nekdo, nedvomno buden in odprt duh, ki ima veliko posluha z avtohtone in trenutno zatišane in nezazeljene slovenske akorde dežele, je tabli nadel strešico. Da ne bo mokra in je ne bo zeblo, ko bojo zapihali severni vetrovi. wafra

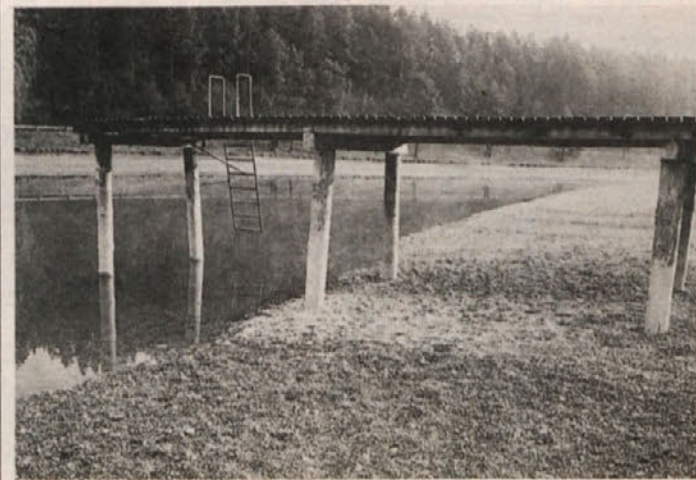

POSLEDICA POLLETNE SUŠE NA KOROŠKEM

Usihajoče jezero pri Šentlipšu

Ženeško jezero pri Šentlipšu v Podjuni, v poletnih mesecih priljubljen kraj oddiha in rekreacije, je trenutno bolj podobno žabji mlaki in kaže

suha rebra. Zaradi suše je gladina vode padla za dober meter. Sosednje blato, ki napaja jezero, pa je tudi že skoraj suho kot poper. Če ne bo kmalu izdatnih padavin, se letos v Ženeškem jezeru ne bojo kopali, ampak bojo v mivki mogli graditi samo peščene gradove. To so pa seveda izredno slabi izgledi za turistično sezono. wafra

Za meter nižja gladina Ženeškega jezera

Slika s festivala otroške literature

10. KULTURNI TEDEN
KOROŠKIH SLOVENCEV

Letos v Velikovcu, mestu nad Dravo

Velik dvojezičen transparent že nekaj dni vabi Velikovčane in obiskovalce glavnega mesta Podjune na 10. Kulturni teden koroških Slovencev, ki bo trajal od ponedeljka, 22. aprila, do nedelje, 28. aprila 2002. Pridatelji tedna so kot vselej Biro za slovensko narodno skupnost pri Uradu deželne vlade, obe slovenski kulturni centrali, Slovenska prosvetna zveza, in Krščanska kulturna zveza in pa dotična občina. Tokrat mestna občina Velikovec.

Kulturni teden sovпада s 750-letnico mesta Velikovec.
Vladimir Smrtnik, vodja Biroja za slovensko narodno skupnost,

Velikovec, mesto nad Dravo

je v pogovoru za Slovenski vestnik omenil načrt, da bi teden v prihodnje bolj pogosto prirejali tudi na samem dvojezičnem ozemlju.

Kulturni teden naj ne bi bil namenjen le predstavitvi bogate kulturne dejavnosti koroških Slovencev, ampak naj bi služil tudi čim širši informaciji o slovenski narodni skupnosti nasploh. Ta informacijska plat naj bi na eni strani poglobila

vedenje večine o slovenski narodni skupnosti in tako zmanjšala informacijske deficite, hkrati pa bi tako okrepili dialog med obema narodoma v deželi. Informacija je pač najboljšo sredstvo proti predsodkom in hujskanju.

Del te ponudbe je informacijski dopoldan na Zvezni gimnaziji in Trgovski akademiji o pregonu koroških Slovencev (četrtek, 25. aprila 2002).

KOTMARA VAS

Faksimile pesmarice Janeza Modriča

Kulturno društvo »Gorjanci« iz Kotmare vasi, eno od najstarejših na Koroškem, si je pogumno zadalo zahtevno nalogo: izdajo rokopisne pesmarice Janeza Modriča iz leta 1890.

Janez Modrič (1857–1917) je bil Kotmirčan, gospodar Toplicarjeve domačije na Verdeh. V mladosti je kar 7 let služil vojsko, vendar ga je kljub obetavni karieri ljubezen do doma in jezika pripeljala nazaj v domači kraj. Tu si je ustvaril družino, kmetoval in dejavno sodeloval v političnem in kulturnem življenju. Posebno mu je bila pri srcu slovenska pesem. V njegovem času je bilo na podeželju petje del življenjskega vsakdana, pesem je spremljala delo, praznik in pomembne dogodke v življenju posameznika in skupno-

sti. Združevala je ljudi ne glede na socialni status, izražala njihova čustva in občutja ter olepševala njihov vsakdanjik. Vendar v Kotmari vasi Modrič s svojo ljubeznijo do slovenske pesmi ni bil osamljen. Njegov sovaščan Matija Prosekar, neutrujen kulturnopolitični delavec, član »Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem«, je dal leta 1885 pobudo za ustanovitev moškega kvarteta »Gorjanci«; s tem je utemeljil prvo organizirano kulturno dejavnost zunaj cerkvenega okvira med koroškimi Slovenci. Glasbeno vodstvo je prevzel Valentin Stangl, Janez Modrič pa je poskrbel za karseda bogat repertoar pesmi.

Nad bralno kulturo koroških Slovencev je sicer že od leta 1851 bdela Mohorjeva družba, vendar je knjig vedno primanjkovalo. Čeprav so ljudje večinoma znali besedila najpogostejše petih pesmi na pamet, so jim bile pesmarice v veliko pomoč. Omogočale so hitrejši in pestrejši izbor, marsikdo pa se je iz njih naučil tudi kaj novega.

Janez Modrič je bil izvrsten poznavalec slovenske pesmi. V njegovi tridelni pesmarici brez skupnega naslova najdemo bogat izbor besedil sodobnih slovenskih pesnikov (Vodnik, Prešeren, Jarnik, Slomšek, Vilhar ...) pa tudi vrsto ljudskih in ponarodnih pesmi, ki so bile v njegovem času posebno priljubljene v kotmirški okolici in vsebujejo številne koroške narečne prvine.

Modrič je zapisal kar 97 besedil na 112 straneh in jih skrbno razvrstil v tri razdelke, te pa povezal v

zbirko. Zapis oziroma prepis izpričuje tudi visoko stopnjo zapisovalčeve pismenosti: pisava je izpisana, enakomerna, urejena, v veliki meri upošteva pravopisna pravila svojega časa, v njihovem okviru se trudi zapisati tudi narečne besede v ponarodnih pesmih.

Kulturno društvo »Gorjanci« ima vsaj tri razloge za izdajo Modričeve pesmarice: z njo bi se rado oddolžilo utemeljiteljem bogato organizirane kulturne dejavnosti v kotmirškem kraju, ohranilo kulturno dediščino prihodnjim rodovom, hkrati pa tudi poživilo kulturno življenje, saj so številne melodije, ki jim besedila pripadajo, še danes znane in priljubljene. Spremna besedila ob faksimilu so v slovenščini in nemščini, da bi tako tudi nemško govoreči Kotmirčani in Korošci, ki jih zanima kulturna dediščina, dobili neposreden vpogled v vsebino knjige.

Knjiga bo predstavljena na rednem vigrednem koncertu Kulturnega društva »Gorjanci«, ki bo v **nedeljo, 21. 4. 2002, ob 14.30 uri** v ljudski šoli.

DOKUMENTACIJA ORF

Koroški partizani v žarišču

Petkova oddaja »Im Brennpunkt«, 19. aprila 2002 ob 21.20 uri je namenjena koroškemu partizanom. Dokumentacija, ki sovпада s 60-letnico začetka upora proti nacifašizmu na Koroškem, je pripravil novinar Gerhard Roth. Avtor se je pogovarjal s partizani in s pričami upora ter snemal na zgodovinskih krajih partizanskega boja.

Tudi poseben letak gospodinjstvom je namenjen krepitevi sožitja in dialoga. V tem letaku se znani pedagog in kulturni delavec Hans Moser zavzema za dvojezične krajevne napise.

Priloženo je tudi besedilo iniciative Pro Kärnten-Koroška.

Kulturni teden se bo pričel v ponedeljek, 22. aprila 2002, ob 18. uri v Neue Burg. Spored objavljamo na 1. strani.

KOMENTAR

■ **Letošnji 10. Kulturni teden koroških Slovencev v Velikovcu sovпада s 75-letnico mesta Velikovec.** Mesto nad Dravo je za proslavljanje te obletnice pripravilo obširen spored in izdalo tudi posebno brošuro.

750 let je dolga doba v zgodovini kraja. V Velikovcu pa bi nekateri to zgodovino še zmeraj najraje zredčili in zožili samo na plebiscit in na nemštvo. Oboje je grobo poenostavljanje in potvarjanje dejstev ter zatajevanje celostnega zgodovinskega, kulturnega in jezikovnega pogleda na to lepo mesto in njegov značaj.

Proslavljanje 750-letnice bi bilo lepa priložnost za presejanje zgodovinskih hipotek in za skupen pogled v prihodnost. Spored prireditev ob

750-letnici mesta pa pravi, da so v Velikovcu zamudili to priložnost. In sicer po zaslugi vplivnih nemškonacionalnih združenj, ki domovinsko ljubezen še zmeraj zamenjujejo z nestrpnostjo.

Zatajili so ga

Po njihovi zaslugi, če je to sploh kakšna zasluga, 10. Kulturnega tedna koroških Slovencev ni v uradnem prireditvenem sporedu.

Ta teden so odrinili iz uradne zavesti, posadili so ga za mizo izven ostalega občestva. Zatajili so ga. Pa menda niso pozabili, da je prav deželna vlada soprireditelj in tudi pobudnica tega tedna?

wafra

ODPOR KULTURNIKOV
V DEŽELI

Poziv Haiderju, naj odstopi

Minulo soboto, 13. aprila zvečer, je bila v celovškem domu umetnikov zelo odmevna prireditev kulturniškega odpora proti zdajšnji vladajoči »kulturni« politiki dežele. Kot nihče drug posebej blja to politiko deželni glavar H, zato so ga navzoči pozvali, naj končno odstopi. Številne kulturne pobude v deželi, na primer Unikum, že čutijo trdo roko te osebe in njene politike, in stvari gredo še bolj na slabo.

V imenu kulturnih ustvarjalcev in pobud so spregovorili Reinhard Katzianka, Mirko Messner, Lojze Wieser in Gösta Meier in poudarili, da bi Haiderjev odstop pomenil veliko olajšavo za kulturno ustvarjanje v tej deželi in državi, ker s svojo politiko spodnaša temeljne vrednote svobodnega in odprtega bivanja. Nesveti tristranski trojici v koro-

škem deželnem zboru je pri volitvah treba odvzeti večino in ji spodnesti tla. Haider je doslej trikrat zlorabil koroške Slovence: z nacionalistično gonjo za svoj politični vzpon, med sankcijami EU za legalizacijo svoje manjšinske politike, danes pa jih skuša zlorabiti za utemeljevanje negiranja razsodbe ustavnega sodišča v zadevi krajevnih napisov. Demokratična javnost v deželi naj se opogumi in se na volitvah emancipira od zdajšnjih deželnozborskih strank. Le tako bo napočil konec 80-letne klime, ki je zamorila vso demokratično rast v deželi. Prepovedati je treba gonje kaha-deja. Ta dežela si je zaslužila demokratično prenovo.

Igralec Hubsi Kramer je v vlogah ub(p)ogljivega cerkvenega dostojanstvenika in Haiderja nakazal politične navezave, na koncu pa je ljudstvo slednjega pognalo v puščavo, da končno lahko napoči trenutek očiščevanja. To je bil filozofsko-metafizičen vstop v noč pogovora, petja, plesa in zabave.

Živeti naprej – mladost GLEDALIŠKA PREDSTAVA

po knjigi »weiter leben – eine Jugend« pisateljice Ruth Klüger

V soboto 27. 4. 2002, ob 20. uri bo v k & k centru v Šentjanžu gledališka predstava o življenju male židovske deklice v tridesetih letih, katero so skupaj z materjo deportirali v Theresienstadt, v Auschwitz Birkenau in navsezadnje v Christianstadt. Deklica je preživela, njeno mater so umorili. Pisateljica Ruth Klüger je napisala to svojo zgodbo. Leta 1992 je v Nemčiji izšla njena knjiga »weiter leben«. Dunajsko gledališče ISKRA, katerega soustanoviteljica je tudi Nika Sommeregger, je lansko leto uprizorilo ta tekst.

Igralkama, Mariji Hofstätter (mnogim znana iz njenega zadnjega filma »Hundstage«) in Martini Spitzer, ki dajeta deklici glas v dialogu, pripovedujeta vedno spet doživete trenutke, spominjajoč se včasih veselih, pogostokrat bolečih, straha polnih, travmatičnih in protislovnih dogodkov, uspe, da z očmi male dunajske deklice postane grozota tretjega rajha živa. Nika Sommeregger, režiserka te predstave, je rekla: »Dunajčanom želimo pokazati, kaj se je zgodilo v njihovem mestu«.

1890

*Hrvana najnavodnjiji
Slovenske narodne Pesmi*

JANEZ MODRIČ

1857
1917

PREDAVANJE
DR. CHRISTOPHA PANA
V TINJAH

Nacionalno partnerstvo kot model sožitja

Tinjski niz razprav »Spor zaradi krajevnih napisov - kriza ali šansa?« se je nadaljeval v sredo, 10. aprila 2002. O možnosti novih dvojezičnih napisov na Koroškem je spregovoril dr. Christoph Pan, poslovodja južnotirolskega inštituta za narodnostno politiko. Predavatelj sodi med mednarodno priznane poznavalce manjšinskega prava, je dolgoleten sodelavec in vodilni funkcionar FUENS ter avtor številnih knjig in člankov o manjšinski in jezikovni problematiki.

Krajevna imena, tako Pan v uvodu, na eni strani služijo kot identifikacijski simbol, na drugi pa so lahko tudi mejnik teritorialnih zahtev. Izhajajoč iz bridkih izkušenj, ki so jih na primer naredili Južni Tirolci pod fašistično Italijo, je Pan svaril pred tem, da se domača krajevna imena zamolčijo, izbršijo, prepovedo ali zamenjajo z umetnimi. S tem nekdo namreč dokazuje svojo oblast nad drugim narodom in prezir do njega.

Po tem načelnem uvodu je Pan navedel pravne dokumente o uporabi in upoštevanju krajevnih imen. Najvažnejša je resolucija Združenih narodov iz

Dr. Christoph Pan

leta 1976 o standardizaciji krajevnih imen. Ta pravi, da naj so v večjezičnih krajih krajevna imena priznana in veljavna v vseh tam domačih jezikih. Pomembni sta tudi Evropska čarta o manjšinskih in regionalnih jezikih ter Okvirna konvencija Sveta Evrope. Obe služita kot pravni okvir za 3 kategorije, ki določajo raven manjšinske zaščite v Evropi:

- razmeroma dobra,
- zadostna in
- nezadostna zaščita.

Zanimivo je, da večina reformnih držav sodi v pozitivno kategorijo, nezadostna pa je zaščita predvsem v Franciji in Turčiji, ki se obe opirata na izključni primat samo ene nacije in enega jezika, manjšin pa ne priznava. A tudi tam se togi sistem začena rušiti in majati.

Pan je definiral vsebinske in pomenske lastnosti krajevnih imen, besed in pojmov. Pojmov

ni mogoče prevajati, pri besedah ni ovir. Prav posebej pa je svaril pred umetnimi eksonimi, to so umetne tvorbe krajevnih imen oz. njihov prenos oz. prevod v tuj jezik. To bi se zgodilo, če bi zdaj nekdo začel poitaljevančevati koroška krajevna imena. (Zadnje čase ta predlog postaja vse pogostejši!) Umetni eksonimi so tudi po mednarodnem pravu prepovedani.

Evropa kot klasična celina manjšinskih jezikov in dvo- oz. večjezičnih pokrajin pozna različne standarde uradne oz. priznane dvo- in večjezičnosti. Ta sega od popolne dvojezičnosti, kot je urejena na Južnem Tirolskem, preko delne, kot jo poznamo na Koroškem, do toge enojezičnosti (Francija).

Pri tem pa je treba upoštevati, da je tudi na tem področju opazen velik razvoj. Države, ki so še včeraj veljale za protimanjšinske (n. pr. Švedska), se odpirajo in so ponosne na svojo večjezičnost in multikulturalnost. S tem postajajo vzor zgledne manjšinske ureditve.

Evropske perspektive za uradno in javno upoštevanje dvo- in večjezičnosti niso najslabše. K temu so nedvomno svoje prispevali prav kontrolni mehanizmi, kot so zapisani v Evropski čarti manjšinskih jezikov in v Okvirni konvenciji. Po vzoru socialnega partnerstva, ki je zagotavljalo socialni mir in blaginjo, predlaga Pan nacionalno partnerstvo za reševanje odprtih vprašanj med večino in manjšino. *Franc Wakounig*

SLOVENSKA
GIMAZIJA

Potovanja združijo koristno s prijetnim

Kot vsako leto se je tudi letos šesti razred slovenske gimnazije v Celovcu odpravil na večdnevno potovanje v Rim. Dobro, če smo čisto točni, se je potovanja udeležilo še precejšnje število dijakov iz petih in sedmih razredov, tako da je letošnja skupina bila kar velika ... Za dijake in profesorje se je potovanje začelo 22. marca zjutraj, ko so nastopili dolgo vožnjo z avtobusom. Za zmučene, kakršni smo bili ob prihodu v Rim, je bila prva pot iz avtobusa seveda ta v posteljo. Naslednje dni je dijake namreč čakal natrpan program. Pod vodstvom bivšega ravnatelja in eksperta za Rim Jožeta Wakouniga ter profesorja Jozija Wutteja (ob spremstvu profesorice Marice Mletschnig ter profesorjev Miha Vrbinca in Urbana Popotniga) je na sporedu naslednjih štirih dni bil obisk starega mesta Ostia, nekaj kilometrov izven Rima, ogled Vatikana,

španske stopnice in pač vse, kar se v štiridnevnem potovanju da videti. Seveda je tudi edini slovenski dom v Rimu, »Slovenik« z odprtimi rokami sprejel obiskovalce iz »daljne« Koroške.

»Posebnost« tega potovanja je bila ta, da so šolarji sooblikovali romanje po Rimu. Že vnaprej so posamezne skupine šolarjev pripravile referate k vsaki znamenitosti, ki so ga potem pred znamenitostjo tudi predavale.

Neki nepričakovan pripetljaj pa je dijake prisilil spremeniti program prvega dneva, saj je takrat na rimskih cestah več sto tisoč ljudi (nekateri govorijo o treh milijonih) protestiralo proti Berlusconijski desničarski vladi.

Vsekakor – potovanje je bilo izkušnija za vse udeležence. Mnogo jih je prvič prišlo v Rim, nekateri pa so izkoristili priložnost in so se že drugič ali tretjič podali v glavno mesto Italije. Eden od njih je bil bivši ravnatelj slovenske gimnazije Jože Wakounig, ki je, preden je lani šel v pokoj, vedno skoordinal in vodil vsa potovanja v Rim. Zahvaljujemo se mu, da je tudi letos bil pripravljen, se podati z nami v Rim.

*Dijaki petih,
šestih in sedmih razredov
slovenske gimnazije
Celovcu*

Po nekakem premoru se je Slovensko društvo upokojencev v Pliberku odločilo, da se prebije iz ozkega kroga svojega delovanja in gre na izlet na Ogrsko. Po razpisu izleta v Budimpešto so se spočetka bolj posamežno prijavljali za ta izlet, vendar se nas je potem zbralo okoli 40 žejnih spoznanj in doživetij te dežele.

Že ko smo začeli vstopati v avtobus Sienčnik v Pliberku in pa do Dobrle vasi, so vstopili dobro razpoloženi izletniki v upanju, da se bomo vračali prav tako veselih obrazov, polni lepih spominov na naš izlet. In tako je tudi bilo.

Posebno navdušeni pa smo bili, ko je vstopila v avtobus do tedaj neznana, prijazna in vsestransko izobražena turistična vodnica Diana iz Kopra, ki je nam kot šolarjem razlagala potovanje, lepote, običaje in znamenitosti Ogrske, da smo laže dojemali bogato ponudbo tega izleta. Sledili smo vsaki njeni besedi in si želimo, da bi nam bila še kdaj vodnica, ko se bomo podali še kdaj v kraje, ki so do zdaj še tuji. Diana, hvala vam iskrena!

Vožnja tja in nazaj je bila kljub razmeroma dolgi progi prijetna in zanimiva. Lepi kraji, posebno pa lepo vreme, so dajali izletnikom še posebno razpoloženje. Po avtocesti, polni mostov in viaduktov, smo kaj kmalu prispeli na Ogrsko mejo in bili radovedni na prvo sreča-

PLIBERK

Upokojenci so šli »na rajžo«

nje z obmejnimi organi in ljudmi te dežele. Obmejne odprave so potekale počasi in tudi – skoraj bi rekel – neprijazno. Zdi se, da so obmejni uslužbenci povsod enaki, govorijo samo svoj jezik, drugega pa ne znajo ali pa nočejo. Vsaj meni se je to pripetilo.

Po mejnih formalnostih smo radovedni nadaljevali pot. Že same hiše, mislim podeželske, imajo poseben slog, ki je običajen v tej Panonski nižini. Ogromna žitna polja, ravnine, katerih z našimi polji ne moremo primerjati, dajejo človeku vtis, da je prišel v kraje, v katerih ne more zmanjkati kruha in poljedeljskih pridelkov. Ob tej

ogromni zemeljski površini pa smo videli tudi še mnogo zapuščene, neobdelane zemlje. Taka je pač stvarnost. Ko bo Madžarska vključena v EU, bo te nekot življenjsko važne zemlje verjetno še več zapuščene.

Budimpešta s svojimi zanimivostmi mesta in okolice nam bo ostala vedno v lepem spominu. Vse, kar smo si ogledali, je bilo čudovito in posebno še, ko nam je vodička Edit pokazala in razložila zgodovino in zgodovinske kraje tako dovršeno, da je vsak lahko dobil podobe teh krajev v celoti in preprosto doumljivo. Pogled s trdnjave v Budi na mesto ob Donavi in ve-

ličastni mostovi, ki povezujejo mesti, je bil za vse nepozabno doživetje.

V Parkhotelu Flamenco, v katerem smo prenočili dvakrat, je bilo prijetno in družabno. Vsi pa smo komaj čakali na operno predstavo »Die Zirkusprinzessin«. Nekako svečano smo vstopali v to prenovljeno operno hišo v radovednosti, ali bo predstava tudi tako lepa, kot je hiša sama. Ob misli, ko so napovedali, da bo predstava trajala tri ure, si je morda kdo mislil, ali to ni predolgo in ali se nekaterim glava ne bo obesila na stran. Privlačnost igralcev, igra kot taka, kulise in godba so napravili svoje, da so tiste tri ure minule, kot bi pihnil. Vzdržali bi še enkrat toliko časa, ne da bi postali utrujeni. Bilo je enkratno in nepozabno.

Ogledi raznih utrd in višinskih spominskih zgradb so nudili krasen pogled na vijugasto Donavo, ki loči mesto Buda in Pešta. Veliko smo fotografirali, da bi ohranili vse te lepote v trajnem spominu. Zadnji dan pa smo se peljali še na ogled katedrale v Gyoru, ki leži ob Donavi, vsa v razkošju nekdanjega blišča tedaj vladajočih. Ta zgradba, ki presega druge zgradbe, je bila načrtovana – po pripovedovanju vodnice Edit – še veliko večja, pa je tedanjim mogotcem zmanjkalo denarja. Spet se porajajo v mislih nekdanji slavni časi; po eni strani razkošje in mogočnost, na drugi

strani pa revščina in uboga raja do današnjih dni. Na drugi strani Donave leži soseda Slovaška, s katero so imeli Ogrji le povezavo z brodom. Pri umikanju okupatorja leta 1944 je on zaminiral edini most, ki je povezoval Ogrsko s Češkoslovaško. Šele lani julija so zgradili nov most in od tedaj sta postali sosedi res sosedi. Videli pa smo tudi še mnogo starih, lepih zgradb, ki pa čakajo obnove, da bodo dobile svoj prvotni blišč.

Vračali smo se polni lepih vtisov proti domu. Tudi vožnja nazaj ni bila zoprna. Veselo razpoloženje izletnikov in marsikatera šala, pa je bila obrbita ali ne, je prispevala, da smo se nasmejali. Posebni mojstri te stroke so bili Krivograd, Jop Rosina, Božič in še drugi. Tu in tam so se oglašili tudi pevci in zapeli nekaj lepih, starih, domačih pesmi.

Ob koncu se zahvaljujemo še enkrat vodstvu SDU Pliberk, organizatorju Janezu Hudlu, Dominiku Hudlu, direktorju Koncilji ter vodnicama Diani in Edit, ki sta nam vsadili v naše srce vse najlepše z našega potovanja po Madžarski in tudi sami nam bosta ostali nepozabni.

Naša želja je, da bi napravili še več takih kulturnih izletov tudi še na Dunaj, Celovec, Ljubljano ali Maribor in uživali ob duhovni hrani, katero vedno bolj spoznavamo in pogrešamo ob tej ihti za vsakdanje dobrine.

Lipej Kolenik

SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Izjava o slovenskem jeziku

Prva zaokrožena obletnica naše državne osamosvojitve in hkratno vstopanje v Evropsko zvezo narekuje ponovno in skrbno pregledovanje civilizacijskega in kulturnega položaja v novih zgodovinskih okoliščinah. Slejkoprej ostaja v ospredju vprašanje jezika, ki je bilo od zmeraj eno osrednjih v razvoju naše duhovne in državne suverenosti. Z državno neodvisnostjo naj bi bilo rešeno samo po sebi in samoumevno; nikakršna nadrejena središča ali zvezne službe ne silijo več vanj, slovenščine ne odpravljajo na stran, ne potiskajo je v manjvrednost. Postala je državni jezik brez omejitvenih predpisov. Obenem prihajajo iz evropskega političnega središča izrecna zagotovila, da so vsi jeziki članic Evropske zveze narodov enakovredni, da za to v »evropskih« ustanovah skrbijo obsežne prevajalske službe; in da bo po naši včlanitvi tako tudi s slovenščino. Seveda nas tovrstna zagotavljanja lahko hitro navdajo z lahkoverno sproščenostjo, saj smo se znašli v položaju, kakršnega v zgodovini nismo bili vajeni.

Vendar lastna država in enakopravno članstvo v Evropski

zvezi zagotavljata slovenščini samo možnosti, ki bodo uresničljive le toliko, kolikor zmogljiv, ustvarjalen in tudi samozavesten jezik bomo imeli sami; kolikor ga bomo sproti znali prilagajati plazovom novih sporočil v sodobnem svetu in svojemu lastnemu duhovnemu stanju. Z drugimi besedami: naš jezik je najprej naša skrb. – Resna znamenja pa kažejo, da se tudi po pridobitvi suverenosti nismo docela znebili podedovane jezikovne (in siceršnje) samopodcenjevanja na eni in naglega, nekritičnega prilaganja na drugi strani. Oboje zablja v svojevrstno jezikovno mešanico, predvsem v anglo-slovenščino, ki se nam vsiljuje v pouličnih napisih in jo moramo poslušati v pocestnem žargonu, a tudi v kvazisvetovljanski ali le komodni rabi »nacionalne« angleščine v strokovnem izražanju nekaterih znanstvenikov: torej od vsakdanjega pogovora do občevarjanja v strokovnem vrhu. In to kljub temu, da na škodljivost pojava opozarjajo ne samo slovenisti, temveč tudi drugi jezikoslovci, celo anglisti. Jezik se namreč na ta

način začenja opremljati z različnimi mašili, s sposojenimi nadomestki, zato postaja vse bolj iznakažen, vabi v površnost in nemarščino, ponekod že uveljavljeno slovensko izrazje pomalem izrivajo tuje besede. Z vsem tem se krha natančnost sporazumevanja, vdor nepotrebne tuje besedišča pa krni izrazno sposobnost in bogastvo slovenskega jezika, bistvenih sestavin kulturno civilizacijske prepoznavnosti in izvornosti slovenstva. Gre torej za škodljiv krušitveni proces, ki je v popolnem nasprotju z doseženo politično suverenostjo in evropsko enakopravnostjo. Ne gre za obrobno, opombersko pritoževanje, ki ga je mogoče brez posebne skrbi in škode prepustiti morebitnim jezikovnim popravljalcem ali priložnostnim »piscem pisem« v dnevnikih, gre za eno osrednjih državnih, kulturnopolitičnih vprašanj naše nove, evropske države. Smer, kot jo imamo s svojo izjemno trdživo in zgodovinskim pogumom začrtano v prihodnost, pač ne dopušča vnevarnosti do sebe; zaradi narodne nizkoštevilitnosti mora biti skrb sleherne-

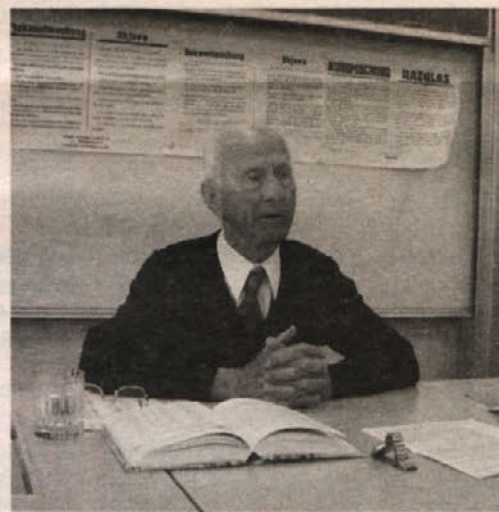
ga Slovenca za skupni jezik toliko večja – najsi gre za lastnike lokalov, ki si izbirajo zanje imena, ali za ljudi v strokah, ki bi lahko dosledneje gojili slovensko izrazje; in tako v nepretrki vrsti vse do športnih navijačev, ki bi si lahko kdaj izmislili tudi kakšno slovensko »podežsko« poimenovanje svojega delovanja. Slovenščina obstaja pač na nešteti ravneh, in v njej lahko poveš vse: kar je, in tudi kar utegne šele biti; je v nenehni življenjski, ustvarjalni pripravljenosti. Da bi taka ostala, pa je potrebna naše skrbi in nege.

Slovenščina je tudi orodje naše suverenosti, ki je po tehtnih pravniških ugotovitvah v zadnjih razpravah o ustavi pomembno za državnost. Zato mora biti na tem področju dejavna tudi skrb države in njenih ustanov. Kot svarilno, čeprav bolj posredno znamenje glede njenega odnosa do »državnega« jezika, je dejstvo, da vlada in državni zbor Republike Slovenije odlašata s sprejetjem zakona o rabi slovenščine kot uradnega jezika. Prav tako nas mora vznemirjati popolna rav-

nodušnost do razpadajočega založništva, ki ga je država brez dovolj učinkovitih varovalk prepustila profitarstvu in merilom donosnosti; kot da knjiga ni več temeljni svet besede in s tem narodovega duhovnega, jezikovnega sveta, vredna najskrbnejše pozornosti in nege.

Desetletnica državne osamosvojitve in trkanje na vrata Evropske zveze sta torej tudi čas ponovnega samoprešetja in pregleda jezika, ki ga govorimo in pišemo in s katerim se označujemo. Gre za novo spoznanje odgovornosti do našega jezika, ki ni zdaj nič manjša kot kadarkoli v zgodovini, le da so dejanske možnosti za njeno uresničevanje neprimerljivo večje. Tudi za jezik velja, kar velja za svet: prejeli smo ga od prednikov, da skrbimo zanj in ga ohranimo za vnuke. Zase in za mnogoglasno Evropo pa bomo toliko bogatejši in zanimivejši, kolikor bolj svoji bomo ostali.

*Predsedstvo
Slovenske akademije
znanosti in umetnosti,
predsednik akademik
France Bernik*

Tudi na slovenski gimnaziji v Celovcu se v sklopu z 60-letnice pregona koroških Slovencev odvijajo razne prireditve. Tako so pred nekaj tedni dijaki obeh sedmih razredov poslušali predavanje štirih koroških izseljencev. Prejšnji teden pa je dijake obiskal nekdo, ki je grozote koncentracijskega taborišča doživel čisto od blizu – toda ne kot ujetnik, kot bi si mnogi mislili. Janko Tišler iz Trziča je bil namreč prisiljen na Ljubelju delati kot merilec. Velja, da se prav on najbolj spozna o tem podružniškem taborišču Mauthausna ...

Trije razredi so se zbrali dopoldne v risalnici gimnazije – oba sedma in še en četrti, ko je Tišler začel pripovedovati svojo zgodbo. Npr. to, kako se je vsa ta groza v bistvu pričela, namreč z nemškimi vdorom v Jugoslavijo. Zanimivo pri tem je bilo npr., da je »Kulturbund«, organizacija nemške manjšine v Trziču, rajh prosil, naj le čimprej vkoraka v Jugoslavijo ... In medtem ko je

SLOVENSKA GIMNAZIJA

Iz spominov Janka Tišlerja

slovenska Štajerska bila takoj priključena rajhu, je za Gorenjsko (in tako tudi za Trzič) bila zaukazana »rasna preiskava«, pri kateri so Tišlerju na kratko pogledali v oči in ga glede na to »ocenili«. Skupaj s tem pa še prepoved slovenskega jezika na uradih, delovno taborišče v Trziču. Upor pa je bil seveda živ – ne samo med partizani, tudi med dijaki, kakršen je bil Tišler. Pod pretvezo nadaljnje učenja so se Tišler in njegovi tovariši namreč srečali popoldan pri učitelju, ki jim je dopovedoval, naj se ne vpišejo v »Kärntner Volksbund«, naj ne obiskujejo nemških gimnazij in – vse dokaze za rajhovske zločine naj bi vestno zbirali. Tako je Tišler začel zbirati dokaze za rajhovske zločine – dva polna zaboja materiala je potem tudi imel že zbrana, ko je moral na ukaz wehrmachta kot me-

rilec na Ljubelju – fantje so namreč bili v vojski, zato je primanjkovalo delovnih sil za gradnjo taborišča (Tišlerju je uspelo z ukano prelističiti oblastnike, tako da mu niti na nabor ni bilo treba iti). Od februarja do maja je trajalo delo, mesec kasneje pa je v taborišče prišel prvi transport ujetnikov ter esesovska četa iz Mauthausna.

Gradnjo ljubeljskega predora so nadzorovali v glavnem inženirji z Dunaja – tem pa je bil takratni komandant taborišča Rudolf enostavno preveč krut za to. In res so Rudolfa nato premestili. Drugače pa je bilo s taboriščnim zdravnikom. Prvemu so bile metode tudi preveč krute, so ga pa premestili in namesto njega je v taborišču od takrat dalje deloval zdravnik Ramsauer iz Celovca – specialist za injekcije v srce (na ta način je moril jetnike) ...

Približno petnajstim narodnostim so pripadali različni interniranci ljubeljskega taborišča. In ker je Tišler za nekatere ilegalno nosil pošto, ni bilo vedno lahko se sporazumeti. Toda volja do preživetja človeka drži pokonci. Če pa se zdi, da ves svet tone v krvi, kamor greš, samo klanje, potem je mnogim te volje tudi zmanjkalo. Eden od teh je bil Kurt Wild, politični ujetnik iz Nemčije in prva žrtev ljubeljskega taborišča. Z enim korakom je namreč prestopil mejo taborišča. V takem primeru pa so esesovci imeli ukaz, da takoj streljajo.

29. novembra 1943 je bil predor končno prebit. Prezgodaj, saj naj bi koroški gauleiter Rainer nekaj tednov pozneje svečano odprl tunel. Ustvarjeno delo so enostavno uničili. Namreč tako, da so del predora ponovno zasuli.

Kot antifašist je bil Tišler seveda v kočljivi situaciji. Na eni strani je vsak dan videl mučenje, na drugi strani pa bi vsak čas lahko sam postal tak mučenik. V treh letih, ki jih je preživel na Ljubelju, je zbral obilo dokumentacijskega materiala – dovolj, da so koroški oblastniki potrebovali skoraj 50 let, da so se sprijaznili z dejstvom, da je tudi v tej deželi bilo pravo koncentracijsko taborišče.

Na vsak način – še veliko več zgodb je v celih treh urah pripovedoval Tišler navzočim dijakom in seveda tudi profesorjem. Zadnja leta je bilo tovrstnih prireditev na gimnaziji že tako premalo, zato je zanimivo videti, s kakšno vneto se večina dijakov navsezadnje le zanima za zgodovino svoje dežele in naroda. In ravno ti dijaki se trenutno tudi pripravljajo na spominsko svečanost čez nekaj tednov na ljubeljskem taborišču, pri kateri bodo sodelovali. Zanimiv razvoj, vse skupaj ...

Gregor Wakounig

PRIREDITVE

ČETRTEK, 18. 4.

PLEŠERKA, pri Habnarju
08.30 Potovanje na spominska mesta na Radiše, na severno stran Ljubelja in k Peršmanu v okviru učiteljskega izobraževalnega seminarja

ŠMIHEL, ljudska šola – Mohorjeva založba, LŠ Šmihel
09.00 Niko Kupper bo obiskal šolarje
DUNAJ, SZI, Seilerstätte 2 – Dunajski krožek
18.00 Engelbert Nosterer (Šmohor) – branje in pogovor; prispevek 10 evrov (vključno z buffetom)

PETEK, 19. 4.

ŠENTJANŽ, k & k
09.30 Poživljajoče urjenje spomina/Gedächtnistraining. Traja do 16.30.

SOBOTA, 20. 4.

ZMOTIČE, gostilna Pranger – SDP Dobrač
19.30 Koncert. Nastopajo: Oktet Suha, Tamburaški ansambel Tamika in dvojezični otroški zbor Didldumdaj

PLIBERK, Kulturni dom
20.00 Pop, jazz in kabaret. Nastopajo: VOX, Stefan Thaler, Michael Erian, Tonč Feinig, Markus Gruber

ŠENTPRIMOŽ, kulturni dom – SPD Danica
20.00 Gledališka predstava »Marjetka, str. 89«. Gostuje gledališče iz Ptuja

ŽELEZNA KAPLA, Hotel Obir – Lovski pevski zbor Železna Kapla
20.30 Lovski ples. Igra sekstet Sredenshek

NEDELJA, 21. 4.

RADIŠE, kulturni dom – KKZ, SPD Radiše
14.30 Srečanje mladinskih zborov

KOTMARA VAS, ljudska šola – SPD Gorjanci
14.30 Vigredni koncert

PONEDELJEK, 22. 4.

VELIKOVEC, Neue Burg – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
18.00 Kulturni teden koroških Slovencev. Slavnostna otvoritev deželnega glavarja dr. Haiderja. Glasbeni okvir: »Vokalensemble« Velikovec, Vokalna skupina »Lipa«,

Glasbena šola Velikovec, Slov. glasbena šola
CELOVEC, Naša knjiga, Paulitschg. 5–7 – Založba Drava
18.30 Janko Messner bere (ob svetovnem dnevu knjige)

TOREK, 23. 4.

VELIKOVEC, okrajno glavarstvo – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
18.00 Kulturni teden koroških Slovencev. Razstava »Podjunska noša«. Glasbeni okvir: Tamburaška skupina »Tamika«

CELOVEC, Musilova hiša
19.30 Literarno branje s Ferdinandom Schmatzem in otvoritev razstave Meine Schellander

VELIKOVEC, galerija Magnet – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
20.00 Kulturni teden koroških Slovencev. Literarno branje: Andrej Kokot & Martin Kuchling, Karpf & Polainer

SREDA, 24. 4.

VELIKOVEC, Neue Burg, srednja dvorana – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
10.00 Kulturni teden koroških Slovencev. Gledališka predstava »Vaje v slogu«. Gostuje igralska skupina SPD Bilka iz Bilčovsa

20.00 Multivizija in razstava »Slišati sliko – videti galsbo«
ŠENTJANŽ, k & k
21.00 Branje Pravnika/Poeta – Richter/Dichter. Bereta: dr. Janko Ferk in dr. Gerard Kanduth. Moderacija Horst Ogris

ČETRTEK, 25. 4.

VELIKOVEC, na ZG/ZRG in na TAK – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
09.00 Informacijski dopoldan. »Priče časa pripovedujejo«

DUNAJ, Slovenski kulturni center Korotan
18.00 Recital »Martin Krpan«. Levstikovo povest bo dramsko zaigral Polde Bibič, igravec in pedagog

VELIKOVEC, Neue Burg
20.00 Koncert. Nastopajo: MePZ »Danica«, MePZ Grebinj, VOX, učiteljski kvintet ZG Velikovec, »Jauntaler Streich«

PETEK, 26. 4.

CELOVEC, galerie.kärnten (Arnulfplatz) – Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Mestna občina Velikovec
18.00 Vernisaža: Franz Wiegele. Zaključek 10. kulturnega tedna koroških Slovencev – v dvorani zrcal ŽVABEK, gostilna Hafner – KPD Drava iz Zvabeka

20.00 Vigredni koncert. Nastopajo: Balet Covalec Pliberk, Moški sekstet Žvabek, Oktet Suha, Glasbena šola, Pevsko-inst. Skupina Žvabek

SOBOTA, 27. 4.

ŠENTPRIMOŽ, kulturni dom – KD Škocjan in MoPZ SPD Vinko Poljanec

20.00 Vigredni koncert. Sodelujejo: otroški zbor Šentprimož, Nomos, MoPZ Vinko Poljanec, Vaščani pojo, Vokalna skupina »Valvasor« iz Krškega

ŠENTJANŽ, k & k
20.00 Gledališka predstava v nemškem jeziku »Weiter leben-eine Jugend« po romanu pisateljice Ruth Krüger.

Vabilo na

tradicionalno

majniško potovanje

v spomin Janeza Weissa

v Normandijo/Francija od 21. maja do 29. maja 2002

Zanimivo potovanje z mnogimi doživetji! Natančen program in informacije dobite pri Milki Kokot, tel. 0463/514300-40

RADIO 2 NAŠA PESEM

ČE 18.4. ■ Iz naših vasic: Šentjanž in okolica

PE 19.4. ■ Srečanje mladinskih zborov na Radišah

Gost oddaje Zajtrk s profilom bo predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl. Z njim se bo pogovarjal Franc Merkač.

Slovenski vestnik – usmerjenost lista seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu. SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71
e-mail: sonja.wakounig@slo.at

UREDNIKA

Sonja Wakounig (-50)
Tajništvo Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba Milka Kokot (-40)
Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI

Tarviser StraBe 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 18. 4. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 19. 4. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 20. 4. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi – ...

NE 21. 4. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena mavrica

PO 22. 4. ■ 18.10 Kratki stik

TO 23. 4. ■ 18.10 Otroški spored

SR 24. 4. ■ 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Oddaja v živo: literarno branje »pravnik – poet«.

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 21. 4. ■ 13.30 ORF 2 • »V spominu naj korenini naša zavest – za danes, za jutri ...«: S sveto mašo v celovski stolnici in s slovesnostjo v Domu glasbe se je slovenska narodna skupnost spomnila 60-letnice pregona koroških Slovencev 14. in 15. aprila 1942 • Po desetih letih krški škof dr. Alois Schwarz spet daruje zakramente svete birme na Bajdišah. • Pravnika – poet: V k & k-centru bereta dr. Janko Ferk in dr. Gerhard Kanduth • Kobilarna »Lipica« – rejski center biser Krasa • Nogomet v koroški ligi: Treibach – SAK

PO 22. 4. ■ 3.35 ORF 2 15.55 TV SLO1 (Pon.)

RADIO DVA – 105,5

DNEVNI SPORED OD PONEDELJKA DO PETKA:

6.00 Dobro jutro 9.00 Sol in poper 12.07 Žurnal, nato glasba 3 krat 3 13.00 Klub Radio dva 15.00 Lepa ura 17.17 Žurnal 17.30 Naša pesem

SO ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Otroški vrtljak 9.00 Sobotno dopoldne 12.00 glasbena 3 krat 3 13.00 Evropa v enem tednu 13.23 glasba 14.00 Slovenske popevke 15.00 Farant

NE ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Zajtrk s profilom 10.00 Zimzelene melodije 10.30 Svetopisemske zgodbe 11.00 Iz zlate dvorane 12.00 glasbena 3 krat 3 13.00 Radio dva v zrcalu 15.30 narodnozabavna in zborovska glasba 16.00 Vikend

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

Dnevno po programu do 6. ure Glasba – jazz/world 5.45 Na današnji dan

PE 19.04. ■ 18.00 Zvečer ni mir 18.45 Poročila 19.00 Zrcalo kulture: Gledališka igra Mondwelt 20.00 BBC News 20.06 Proud To Be Loud 21.00 Global Loops 23.00 Rdeči Boogie/glasbeni magazin 24.00 Soundtrack tedna 01.00 Zrcalo kulture (pon.)

SO 20.04. ■ 18.00 Campus 18.45 Poročila 19.00 Special: Društvo Exil na Dunaju 20.00 BBC News 20.06 Yugo-Rock 23.00 Siesta 01.00 Special (pon.)

NE 21.04. ■ 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 Music For The Masses / glasbeni magazin 21.00 Glasba 22.00 For Those About To Rock 24.00 Izven zakona (pon.): Mickey Newburn

PO 22.04. ■ 18.00 Zdrava ura: Dr. Inzko 18.45 Poročila 19.00 Ta mera/ ženski magazin 20.00 BBC News 20.06 Oklahoma 21.00 Take The Jazz Train 23.00 Context XXI: Komunizem po 11. septembru 24.00 Forum: Christoph Pan o novih dvojezičnih napisih na Koroškem – zakaj ne? 01.00 Ta mera (pon.)

TO 23.04. ■ 18.00 Zvečer ni mir 18.45 Poročila 19.00 V pogovoru: Majda Potrata 20.00 BBC News 20.06 Schüllerradio 21.00 Noche Latina 22.00 Campus (pon.) 23.00 Vešča 0.30 Glasba 01.00 V pogovoru (pon.)

SR 24.04. ■ 18.00 Zvečer ni mir 18.45 Poročila 19.00 Literarna kavarna: Andrej Kokot in Martin Kuchling 20.00 BBC News 20.06 Voz Latina 21.00 Ruff Radio/ Hip Hop 22.30 Mad Force/ Hip Hop 24.00 Glasba 01.00 Literarna kavarna (pon.)

ČE 25.04./ 18.00 Zvečer ni mir 18.45 Poročila 19.00 Po Koroškem: Izobraževalni seminar o pregonu koroških Slovencev 1942 20.00 BBC News 20.06 Yesterday & Today 21.00 Freak Show 22.00 Izven zakona: Kelly Joe Phelps 23.00 Leidest Du? 24.00 Glasba – jazz/world 01.00 Po Koroškem (pon.)

SLOVENSKI VESTNIK čestita

PRAZNUJEJO! Georg Sturm iz Mokrij – rojstni dan; Johana Ropp iz Podkrnosa – rojstni dan; Roza Pappala iz Beljaka – 88. rojstni dan; Karl Samonig iz Beljaka – rojstni dan; Walter Matitsch v Klopcah pri Škofičah – 50. rojstni dan; Jokej Serajnik iz Šentpetra – 50. rojstni dan; Eduard Kaufmann z Reke pri Šentjakobu – 50. rojstni dan; Marija Sadovnik iz Čepič – dvojni praznik; Folti Smrtnik in Peter Karničar z Obirskega – 42. rojstni dan; Cita Smrtnik z Obirskega – 69. rojstni dan; Rudi Škrjanček z Metlove – 40. rojstni dan; Helena Dovjak s Srednjega Kota – rojstni dan; Zofi Male s Kota – rojstni dan; Hanzi Roblek na Bajdišah – rojstni dan; Viktor Marketz iz Globasnice –

75. rojstni dan; Marija Pitschko-Mautz iz Žirovnice pri Sinči vasi – rojstni dan; Erika Picej iz Grabalje vasi – osebni praznik; Mirko Janežič z Rut – rojstni dan; Franc Krušič iz Velinje vasi – rojstni dan; Justa Posegger iz Vogrč – rojstni dan; Lambert Grafenauer iz Trdanič pri Mariji na Zilji – 66. rojstni dan; Angelika Scharf iz Vogrč – 22. rojstni dan; Marko Kelih s Srednjega Kota v Selah – 50. rojstni dan; mag. Rudi Stukelj iz Vasje vasi – rojstni dan; inž. Tonči Schlapper iz Šentjakoba – rojstni dan; Simona Rovšek iz Holbič – rojstni dan; Julij Iskra iz Čahorč – rojstni dan; mag. Kristijana Ogris z Moščenice – rojstni dan; Folti Cidaj iz Železne Kaple – rojstni dan; Pavli Karničar v Konovecah – rojstni dan. Za posredovanje imen slavljencev in slavljencev se zahvaljujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

IZ SLOVENIJE

Umrl je naš prijatelj Tone Delak

Že mesec dni je poteklo, odkar je veliko prezgodaj odšel od nas naš priljubljeni, spoštovani in dragi soborec tov. Tone Delak-Igor, jurist, poslanec Republike Slovenije in podpredsednik Državnega zbora Slovenije. Vsi, ki smo priljubljenega pokojnika poznali in bili z njim tovariško povezani, se ne moremo sprijazniti s kruto resnico, da ga ne bomo nikoli več srečali.

Tone Delak se je rodil v Trstu leta 1927. Kot petleten fantič je moral s straši zbežati še pred vojno v Jugoslavijo, ker so italijanski fašisti osumili očeta, da je sodeloval z organizacijo TIGR (odporniška organizacija, kratice pomenijo Trst, Istra, Gorica, Reka). Družina se je naselila v Velenju.

Ko je bil naš narod obsojen na smrt, ko so nemški, italijanski in ogrski fašisti kot hijene udarili po naši zemlji in ljudeh, se je mladi Tone brez oklevanja odločil za odpor in šel branit domovino – v partizanske vrste,

na kar je bil v svojem življenju najbolj ponosen.

Po zmagi nad okupatorjem in njegovimi domačimi pomagači je ostal do leta 1952 v vojski JLA kot oficir. Po vrnitvi iz vojske je ob delu končal študij na pravni fakulteti v Ljubljani. Predano in z vso vnemo se je vrgel na obnovo porušene domovine. Njegova pot je bila polna ustvarjalnosti in prizadevanj, o čemer priča tudi njegova pot do položaja, katerega je z vsem srcem in vestno opravljal. Razdajal se je za vse tiste, ki so potrebovali njegove nasvete in pomoč nesebično in brez odškodnine. Dvakrat je bil izvoljen za predsednika občine Žalec, bil je delegat v skupščini in opravljal pomembno delo v bančnem gospodarstvu. Za svoje delo je prejel več odlikovanj in priznanj.

Njegov velik ponos pa je bilo partizanstvo, ki ga je vselej dostojno zastopal. Ostal je pokončen, čeprav v državnem zboru kot edini še živeči par-

tizanski borec ni imel vedno lahkega stališča. S svojo skromnostjo, šaljivostjo in ponosom se je vedno postavil na stran resnice in pravice.

Kot le malokdo je gojil in dal naprej tradicijo in spomin na narodnoosvobodilni boj, povezoval tovarišice in tovariše soborce in opominjal, da časa trpljenja in žrtev ne smemo nikdar pozabiti. Njegova srčna želja je bila, da bi tudi zanamci ohranili in širili spomin na NOB.

S posebno vnemo je gojil vezi s svojimi soborci in tovariši na senčni strani Karavank. Naš pokojni, nepozabni Tone se je vedno udeleževal spominskih pohodov na Komelj in nas spodbujal, da laže vztrajamo v našem trenutnem sivem, meglenem vsakdanjku.

Spoštovani Tone: Hvala ti za tvoje razdajanje in vzor. Naj ti bo po dela polnem življenju zemlja lahka!

Žalujoci ženi Aniti in vsem sorodnikom velja naše globoko sožalje!
Lipej Kolenik

PLANINSTVO

Pristovski Storžič (Kärntner Storschitz)

Tokrat bom predstavil Pristovski Storžič, ki ga Kapelčani imenujemo kar Storžič. Je pa nižji bratec Kranjskega Storžiča na Slovenskem. Stoji severno od Jezerskega vrha, tik ob slovensko-avstrijski meji. Zelo markantna je navpična vzhodna stena. Zaradi lahkega in

demo do dveh lovskih koč, se markirane poti cepita. Na desno pelje daljša, a lažja markirana pot preko Pastirkovega vrha na Storžič. Mi pa sledimo levi Krai-

nerjevi poti skozi strm smrekov gozd, dokler spet ne stopimo na gozdno cesto. Nekaj časa sledimo tej cesti v zahodni smeri do močnega ovinka. Tam zapustimo cesto in sledimo strmi poti tik ob državni meji. V nekaj minutah smo pred najtežjim delom naše poti. Ker je ta del deloma prepaden in izpostavljen, je dobro zavarovan z jeklenimi vrvmi. Premagljiv pa je za vse, ki nimajo vrtoglavice. Od lovskih koč do tukaj smo potrebovali približno trideset minut. Do vrha imamo samo še petnajst minut hoje po strmem poraslem južnem grebenu, ki je zaradi

močne erozije delno zavarovan z jeklenimi vrvmi. Ko stopimo na vrh 1759 m visokega Pristovskega Storžiča, zagledamo velik železen križ z napisom »Kärnten-frei und ungeteilt«. Naš enourni podvig je poplačan z veličastnimi pogledi na sosednje vrhove Kamniških Alp in Karavank. Ob lepem vremenu lahko tudi vidimo Visoke Ture in Julijske Alpe. Za sestop je priporočljiva daljša pot preko Pastirkovega vrha na Jezerski vrh. Iz vrha Storžiča se markirana pot strmo spušča do planine Kep, kjer se na levo odcepi pot v Korte. Mi pa zavijemo na desno proti Pastirkovemu vrhu. Na Pastirkovem vrhu spet zavijemo na desno, na levo pa vodi markirana pot v dolino Belo. Čez poldruho uro hoje pridemo spet do nam že znanih dveh lovskih koč, kjer se je začel naš vzpon na Storžič.

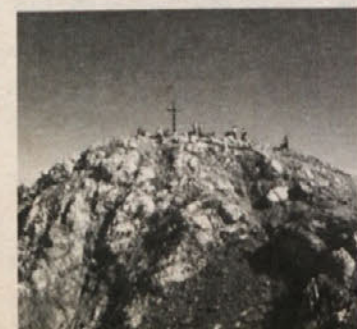
Za celotno, nezahtevno krožno pot, ki je tudi priporočljiva za družinske izlete, bomo potrebovali dve do tri ure.

mami

hitrega dostopa je kar dobro obiskovana gora. Najhitrejši in običajni pristop je z Jezerskega vrha. Manj obiskani pa sta poti iz Kort in Bele. Na Storžič se lahko napotimo skoraj čez vse leto, tudi pozimi, če ni preveč zapadlega snega. Že nekaj let zapored hodijo planinci na dan Silvestra na Storžič.

Ob avstrijski mejni postaji na Jezerskem vrhu se začneja markirana pot, ki prvih petnajst minut vodi po gozdni cesti. Ko pri-

75 LET KARLA SAMONIGA

Učitelj, botanik, kronist

Ta torek, 16. aprila 2002, je pri Mariji na Zilji praznoval Karl Samonig svojo 75-letnico. Slavljeneč, ki mu osmega križa nihče ne bi prisodil, je po maturi ubral poklic učitelja in je vse do upokojitve sodil med najbolj znane in priznane slovenske oz. dvojezične pedagoge v deželi. Njegova velika ljubezen pa je bila in bo ostala botanika. Kot samouk

se je dokopal do tako zavidljivega znanja v tej panogi, da ga strokovna združenja in znanstvene ustanove redno vabijo k sodelovanju in na ekskurzije. Naj omenimo le, da se je pravkar vrnil z botanično-ornitološke ekskurzije v francoskem nacionalnem parku Camargue. V dobrem spominu je njegova serija v Nedelji, v kateri je predstavjal rože in rastlinstvo naših krajev. Karl Samonig je tudi živa kronika svoje bližnje in širše okolice ter reden sodelavec slovenskih koroških medijev. Slavljencu kličemo še ad multos annos.

PLANINSTVO

Novice z Bleščeče

Na planini Bleščeči, kjer stoji planinska postojanka Slovenskega planinskega društva, že od božiča naprej nimamo vode. Vrelec pri Solnicah je usahnil, zato smo si preko zime pomagali s topljenjem snega. Ko pa je odpovedal se ta vir, smo od tedaj prisiljeni vodo nositi na planino, če hočemo kaj skuhati. Ker je

Takole piše: »Ich bin mit (sledijo imena prijateljev) auf einer Almhütte in der Nähe von Rosenbach (Kärnten). Es ist wirklich so traumhaft schön hier wie in einem Märchen und es kommt mir so vor als wären wir schon seit Ewigkeit hier, aber eigentlich sind es nur vier Tage bis jetzt und morgen fahren wir leider schon wieder weg ...«. Tako navdušeni so tudi tuji planinci nad našo kočico na Bleščeči.

Letos pričakujemo med drugim tudi prijateljski obisk planincev in pevcev iz Luč v

Takole so nosili zvon prijateljstva skozi Luče

bilo pozimi izredno malo padavin, nam bo letošnje pomanjkanje vode verjetno delo preglavice skozi vse leto.

Imamo pa srečo, da nas ob podobnih situacijah iz zagate rešuje naš najbolj prizadeveni oskrbnik koč Toni Valentinič iz Bilčovsa s svojim terenjskim vozilom Suzuki, za kar smo mu zelo hvaležni. Za pomivanje in za v kotel štedilnika nam trenutno še koristi deževnica zunaj v sodu. Kljub tej neprijetni situaciji bomo skrbeli, da bo oskrbovanje koč potekalo normalno.

Minulo leto je kočico obiskalo več kot tisoč ljudi ki so tako prepričljivo dokazali priljubljenost te privlačne izletne točke na Bleščeči. To nam še posebno potrjuje pismo neke Dunajčanke, ki sem ga pred kratkim našel v neki knjigi.

Savinsjki dolini, s katerimi smo pred desetimi leti skupno s pevci iz Žrelca navezali prijateljske stike s predajo »zvona prijateljstva«, ki sedaj doni na njihovi planinski postojanki »Koči na Loki pod Raduho«. Pobudnik za podelitev teh zvonov prijateljstva na območju dežel Alpe-Jadrana je bil Herbert Guttenbrunner, ki si tudi zelo prizadeva za letošnje srečanje naših planincev in žrelskih pevcev z Lučani na planini Bleščeči. Zelo se veselimo njihovega obiska.

Kočica je preko leta odprta ob nedeljah in praznikih, od 15. junija do 22. septembra pa tudi ob sobotah. Po dogovoru z gospodarjem kočice Tomažem Miklom (mobilni telefon 0676/7028092) je mogoče uporabljati kočico tudi med tednom.
-dežurnik

ČESTITKA: Tanja Kraut iz Globasnice je na Dunaju zaključila študij prava. Mladi magistri čestitajo vsi domači, pridružuje se tudi uredništvo Slovenskega vestnika

NOGOMET – KOROŠKA LIGA

SAK kar naprej zmaguje – 3:0

Vratar SAK Erih Oraže sodi med najboljše vratarje v koroški ligi. Tudi proti Wietersdorfu je odlično branil.

Foto: Štukelj

Bilanca SAK v vigredni sezoni je ena najboljših v zgodovini kluba. Preteklo nedeljo so slovenski atletiki gostili še neporaženo ekipo iz Wietersdorfa in jo gladko premagali s 3:0 (2:0). Že v 10. minuti so se lahko veselili domačini in z njimi maloštevilni gledalci vodstva, za katerega je z lepim go-

lom poskrbel Mathias Zimmerling. SAK se je v prvi polovici prezentiral v prav mojsrski formi, gledalci so videli lepe akcije in dinamičen nogomet. Priložnosti za SAK, ki je diktiral igro, je bilo kar precej. In v 32. minuti je nevarni napadalec Thomas Weissenberger po krasni podaji s kratke daljave

poslal žogo neubranljivo v mrežo – 2:0.

Po odmoru so gostje igrali zelo požrtvovalno in si priigrali nekaj možnosti, katere je odlični vratar Erih Oraže mojsrsko ubranil. Deviza trenerja Lojza Jagodiča v drugi polovici je bila defenziva s kontri in mladi igralec Dominik Malej kot izmenjava je v 72. minuti z lepim, nizkim strelom v dolgi kot zagotovil zaslužen zmag. Režijo v obrambi je suvereno vodil Simon Sadjak.

SAK sedaj vodi s sedmimi točkami prednosti in se bliža sezonskemu cilju – ponovnemu vstopu v regionalno ligo. Šentandraž je proti Brežam, zadnjemu na lestvici, iztržil samo remi (1:1).

Prihodnji petek bo SAK igral na tujem proti Treibachu, ki hoče poskrbeti za senzacijo. Trener Jagodič: »Treibach igra doma zelo močno, toda moja ekipa je v dobri formi in vsi računamo z zmagom.«

Ostali rezultati:

ATUS Borovlje–Trg 0:2, Landskron–Marija na Zilji 2:2, St. Michael–Magdalen 0:0, Welzenegg–Treibach 1:1, Lendorf–Nußdorf 1:1

ODBOJKA

4. mesto za SK Zadruga Aich/Dob

Dobljeni so se z velikimi upi podali na pot v Salzburg, da bi končno le osvojili 3. mesto v avstrijskem odbojgarskem prvenstvu. V odločilni tretji tekmi – prvo je Salzburg dobil, drugo pa Dob – so bili domačini le boljši in so zmagali s 3:0. Dobljane je v drugem in tretjem nizu spremljala smola, izid pa je bil zelo tesen za gostitelje. Kljub 4. mestu so igralci in pa

vodstvo kluba zelo zadovoljni s potekom letošnje odbojgarske sezone. Dobljeni bodo tudi jeseni spet nastopili v Interligi in se udeležili turnirja na evropskem prvenstvu.

Zelo razveseljivo pa je, da bo tudi jeseni v rumenem dresu še naprej top scorer Robert Chocholak. V ekipi ni pričakovati bistvenih sprememb. Kdo bo nasledil Petra Gogo, pa še ni znano. M. Š.

Odhajajoči kapetan Peter Goga in Saša Durič

Foto: Štukelj

ŠAH

Rekordna zmaga in remi

Jozi Amrusch od SŠZ je tokrat remiziral

Foto: Štukelj

Šahisti SŠK »Obir« Železna Kapla I so na tujem proti vzhodnotirolski ekipi SK Nußdorf slavili rekordno zmago s 7:1 in se uvrstili na odlično peto mesto v podligi. Ekipa sedaj zastaja za moštvo SŠZ/Zveza–Bank, ki je remiziralo proti WAC Wolfsberg II 4:4, samo še eno točko.

Za SŠK »Obir« so točkovali: Justin Polanšek, Harald Wolte, Hans Wolte, Rudolf Meier in Karl H. Waysocher; Dušan Jokovič in Johann Wolte pa sta remizirala. Igralci SŠZ pa so vsi igrali neodločeno.

V zadnjem skupnem krogu, v ljudskem domu na Brnci, v soboto, 27. aprila, igra SŠZ proti drugemu na lestvici, Gospe Sveti II, Kapelčani pa proti vodeči ekipi WAC Wolfsberg I.

I. L.

Nižji koroški razredi

V podligi zahod je DSG Borovlje nesrečno podlegel na tujem proti Matreiu z 1:2. Zmagoviti gol so domačini dali iz standardne situacije v zadnji minuti. V skupini vodi Gmünd (33), Borovljani pa so na petem mestu (28).

V podligi vzhod je ekipa iz Bilčovsa še naprej neporažena. Na tujem proti Launsdorfu je moštvo osvojilo zaslužen točko 2:2 (1:1) in je sedaj na šestem mestu (28). Vodi Metnitztal s 43 točkami.

V 1. razredu D so Šmihelčani z zmago proti Tinjam (5:2) utrdili vodstvo na lestvici (44). Železna Kapla je na tujem premagala St. Stefan z 2:1, Rikarja vas pa je v gosteh podlegla St.

Leonhardu z 1:2. Globašani so izgubili proti Vovbram 1:3, Žitara vas je igrala proti Eitwegu neodločeno 2:2.

2. razred E:

Žvabek–Frantschach 0:1, Dobrla vas–St. Margarethen 4:0, Sinča vas–Preitenegg 7:1, Galicija–Reichenfels 2:2. Na lestvici vodi Sinča vas (43).

ŠPORTNI TERMINI

Nogomet

19. april: Treibach–SAK, Treibach, ob 17.30

21. april: Bilčovs–Podkmos, Potok, ob 16.30

24. april: KOŠ juniorji–Wolfsberg, MD, ob 17.15

KOLESARJENJE

23. mesto za Wrolicha

Na zahtevni klasični dirki Paris–Roubaix skozi tako imenovani »pekel severa« je na 262 km dolgi in težki progi zabeležil loški kolesar »Paco« Wrolich najboljšo avstrijsko uvrstitev v 100 let dolgi zgodovini te koléarske prireditve. Kljub padcu v finišu je »Paco« kot 23. prevozil ciljno črto in bil 9 minut in 17 sekund za zmagovalcem, 36-letnim Belgijcem Musseuwom (6:37:57). Avstrijec R. Haselbacher je predčasno prekinil tekmovanje. Že prihodnji konec tedna pa bo Peter Wrolich vozil na klasični dirki Liege–Bastogne–Liege. I. L.

ŠPORTNE NOVICE IZ SLOVENIJE

Tenis: Pisnikova in Matevžičeva do četrtfinala

Slovenski teniški igralki Tina Pisnik in Maja Matevžič sta se na WTA turnirju v Estorilu prebili do četrtfinala, tam pa je Pisnikovo z 2:6 in 0:6 premagala Španka Magui Serna, kasnej-

ša zmagovalka turnirja, Matevžičevo pa s 6:0 in 7:5 šele 15-letna Dinara Safina, sestra bolj znanega Marata Safina. Katarina Srebotnik je izpadla že v osmini finala, se pa je skupaj s Tino Križan uvrstila v polfinale igre dvojic, kjer sta bili od Slovenk s 6:3, 2:6 in 6:3 boljši Rusinja Elena Bovina in Madžarka Zsófija Gubasci

Košarka

Košarkarsko prvenstvo se tudi počasi nagiba h koncu. Mladinci KOŠa so na domačih tleh premagali SP Trg s 77:62 (45:28) in so od petih zadnjih srečanj dobili kar štiri. Šolarji so tesno podlegli Pasut ALV s 50:56 (33:28), Juniorji pa so gladko premagali Trg s 127:42 (80:22).

Nogomet: Mariborčani vodijo

Rezultati 29. igralnega dne slovenske nogometne lige: Gorica–Kranj 2:1, Ajdovščina–Šmartno 3:0, Celje–Domžale 2:1, Koper–Olimpija 0:0, Velenje–Prevalje 2:3, Maribor–Mura 2:0.

Vodi Maribor (58), Koper (52), Primorje (51), Olimpija pa je četrta (48). D. T.

ŠAHOVSKI OREH št. 195

Silvo Kovač

Rausis–Gofstein / Sofija 1988

Odlično postavljene bele figure nevarno ogrožajo črnega kralja. Samo ena poanta – poteza in črni bo moral priznati premoč belega, ki je na potezi. Toda prav odločilno – zmago-

vito potezo je težko poiskati za šahovnico. Samo najboljšim mojstrom se to posreči! Mogoče se tudi vam ob trtju oreha!

Rešitev oreha štev. 194

Že prvi šah bele dame 1.De5+ je razumljiva poteza v nastali poziciji. Črni kralj se umakne 1...Kf8. Seveda ne 1...Kg8 2.Te8+ z izgubo dame; na 1...Kh6 2.Df4+! Sedaj sledi presenečenje belega v vidu poteze 2.Df6!! Tako na 2...Te7: ali 2...De7: sledi 3.Dh8 mat. Črni se je zato pred matom vdal!

